

Handläggare: Tuula Kipinoinen Ericsson
Telefon: 08 – 508 22 023

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Årsredovisning för 2008

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslag till årsredovisning för 2008.
2. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd begär hos kommunstyrelsen att ombudgetera ej förbrukade investeringsmedel med 0,1 mnkr för Sannadalsparken.

Maria Mannerholm
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Nämndens verksamhet har bedrivits utifrån kommunfullmäktiges övergripande inriktningsmål. Nämndens mål har i allt väsentligt uppfyllts under året. Nämnden visar för 2008 totalt ett nettounderskott jämfört med budget med 0,8 mnkr före resultatdispositioner och ett nettounderskott med 3,8 mnkr efter resultatdispositioner. Investeringsplanen visar ett överskott med 0,1 mnkr som begärs ombudgeterade till 2009.

Handläggare: Tuula Kipinoinen Ericsson
Telefon: 08/ 508 22 023

Årsredovisning 2008 Hägersten - Liljeholmen

Sammanfattande analys

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningarna och samordnats av ekonomiavdelningen. Ärendet har behandlats i samverkansgrupp den 27 januari och i förvaltningsgrupp den 3 februari 2009.

Inledning

Fr.o.m. 2008 sker planering och inrapportering enligt den struktur som finns inlagd i ILS-webben. I verksamhetsplan 2008 tog nämnden fram mål, indikatorer och aktiviteter utifrån kommunfullmäktiges mål, indikatorer och aktiviteter. I årsredovisningen redovisar nämnden sitt bidrag till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål. Arbetet med att bidra till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål har genomförts enligt plan. Nämndens mål bedöms uppfyllas i allt väsentligt. Några mål har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget.

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Bokslutet visar ett nettounderskott med 0,8 mnkr jämfört med budget före resultatdispositioner. Detta motsvarar 0,6 promille av nettobudgeten för 2008. Efter resultatdispositioner visas ett nettounderskott med 3,8 mnkr eller knappt 3 promille av nettobudgeten för 2008.

Underskottet avser i huvudsak ökade kostnader inom äldreomsorgen, stöd och service för personer med funktionsnedsättning samt inom individ och familjeomsorgen.

Inom äldreomsorgen avser kostnadsökningarna beställarenheten och Kastanjens äldreboende. Inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning har kostnaderna ökat genom att ett flertal personer har beviljats mycket omfattande insatser i form av personlig assistans enligt LSS. Inom individ- och familjeomsorgen har kostnaderna ökat främst för barn- och ungdomsenheten vilket till största delen beror på insatser för ungdomar med en svår och sammansatt problematik där insatser inom förvaltningens egen öppenvård inte räckt till, jourplaceringar för barn med skyddsbehov samt mödrar i behov av skydd p g a familjevåld. Kostnaderna har också ökat inom vuxenenheten för härbärge/tak över

huvudet, stödboende och behandling på institution. Kostnaderna för boende tenderar att öka trots stora satsningar på stödboende i egen regi.

Resultatet är en försämring med 2,7 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Försämringen beror huvudsakligen på ökade kostnader inom äldreomsorg genom ett ökat behov av heldygnsplatser, hemtjänstinsatser samt ökade kostnader för Kastanjens äldreboende. Det förändrade ersättningssystemet inom vård- och omsorgsboende har inneburit ökade kostnader i samband med dödsfall och flytt mellan olika boenden.

I bokslut för 2007 redovisades ett nettounderskott jämfört med budget om 10,5 mnkr före resultatöverföring och 4,1 mnkr efter resultatöverföring. Avvikelsen bestod i huvudsak av omstruktureringskostnader i samband med bildandet av den nya förvaltningen Hägersten-Liljeholmen.

Årsutfallet för 2008 avseende investeringsutgifter visar ett överskott med 0,1 mnkr mot investeringsplanen. De oförbrukade investeringsmedlen avser Sannadalsparken och begärs ombudgeterade till år 2009.

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

Förvaltningen har deltagit tillsammans med Stockholm Business region, kulturförvaltningen och lokala aktörer i utvecklingen av området vid Telefonplan. Arbetet med konkurrensutsättning av verksamheterna har genomförts enligt plan. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har minskat väsentligt både jämfört med utfallet 2007 och budget 2008. Nämnden har bidragit till en effektivare planprocess genom att inga uppskov med yttranden angående plansamråd har begärts under 2008. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att utveckla miljöarbetet ytterligare för att minska miljöbelastningen i verksamheterna.

För en ökad trygghet i stadsdelen har förvaltningen genomfört olika aktiviteter som trygghetsvandringar, utvecklad resursallokering för städning i parker samt ökad samverkan mellan socialtjänst, skola, polis m fl. Förvaltningen bevakar fortlöpande tillgänglighetsfrågor under planprocessen för nybyggnation, vid ombyggnad av trafikmiljöer samt utveckling av parker. I februari 2008 antog stadsdelsnämnden en parkplan för Hägersten- Liljeholmens stadsdelsområde. Upphandling av drift och underhåll av stadsdelens parker genomfördes under våren. Programarbete för utvecklingen av Sannadalsparken i Gröndal påbörjades och utvecklingen av Johannisdalsparken i Mälarhöjden har fortskridit och kommer av slutföras under 2009.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

Stadsdelen är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder samtidigt som ett generationsbyte sker i det äldre bostadsbeståndet och, med detta följer en ökad efterfrågan på barnomsorg. Invånarantalet har ökat från 64 010 år 2007 till

67 171 under 2008 (enligt USK, Utrednings- och statistikkontorets prognos).

Förvaltningen har under 2008 byggt ut förskolan med 25 nya barngrupper dels genom nyproduktion av lokaler dels genom omstrukturering och ombyggnation. 16 grupper har tillskapats av fysisk utbyggnad/tillbyggnad, övriga grupper har tillskapats genom omorganisation och smärre ombyggnad av befintliga lokaler. Samtidigt har förvaltningen under året arbetat med planering av ytterligare 16 förskolor som ska öppna de närmaste åren.

Antalet inskrivna förskolebarn i kommunal verksamhet har ökat med 1 130 barn under åren 2003-2008 (Vid SCBs, statistiska centralbyråns, mätningen den 15 oktober). Motsvarande siffra för enskild anordnad förskoleverksamhet är en ökning med 114 inskrivna barn. Barnomsorgsgarantin har hållits och en förskola har avknoppats under året.

Stadsdelens nio förskoleområden hade 2008-12-31 2982 barn inskrivna på de kommunala förskolorna, 10 barn fanns hos kommunala dagmammor och 16 barn i deltidförskola. Totalt fanns 3 008 barn inskrivna i den kommunala förskoleverksamheten. Samma tid föregående år var 2 808 barn inskrivna på de kommunala förskolorna. Det är en ökning med 200 barn jämfört med år 2007. Flerfamiljssystem har erbjudits med inte efterfrågats. Vårtnadsbidrag har utnyttjats av 33 personer på heltid och 12 på deltid i varierande omfattning. En förskola har avknoppats.

Antal barn med annat modersmål än svenska uppgår till 18 %.

Förskoleenheterna beskriver i sina kvalitetsredovisningar och årsredovisningar ett mycket ambitiöst och målmedvetet arbete utifrån läroplan och andra styrdokument. Samtliga enheter bedömer sitt arbete som gott och mycket gott vad gäller måluppfyllelsen i förhållande till läroplanens och nämndens mål. Brukarundersökning från USK, bekräftar att föräldrarna är mycket nöjda med förskolornas arbete, speciellt vad gäller barnens trygghet och trivsel. Mycket uppskattad är också personalen och personalens sätt att möta barn och föräldrar. Inspektörsrapporter stärker bilden av förskolor som arbetar väl utifrån läroplan och har rutiner för en trygg och säker miljö.

Flera av föregående års och årets utvecklingsarbete har gett resultat i förskolornas arbete och rutiner. Detta gäller exempelvis för förskolornas egenkontroller i kök och rutiner för kris och katastrof. Rutiner finns för att uppdatera innehåll i handlingsplaner och om personalens delaktighet. Utvecklingsarbetet kan här avslutas till förmån för andra områden.

Utvecklingsarbetet under året bedöms också ha åtgärdat de påtalade brister som påpekats vid inspektioner av Skolverkets och Stockholms stads förskolinspektörers 2007/08.

Befolkningsprognosen visar att antalet äldre över 80 år minskar i stadsdelen. En mindre ökning finns dock av åldersgruppen över 90 år. Behoven av äldreomsorg har ökat. Under året har antalet personer som bor permanent i vård- och omsorgsboende ökat och även antal personer som har insatser från hemtjänsten. Ett ökat antal äldre som tidigare inte haft kontakt med äldreomsorgen har hastigt behövt stora hemtjänstinsatser eller permanent placering på ett vård- och omsorgsboende. Antalet äldre boende i andra kommuner som ansökt om vård- och omsorgsboende inom stadsdelen har också ökat markant under 2008.

Inom äldreomsorgen finns en mångfald av utförare. Den andel av verksamheten som har köpts av externa utförare har ökat under året och en betydande del har konkurrensutsatts. 90 % av de som bor på vård- och omsorgsboende inom stadsdelen tycker personalen har ett bra bemötande och 86 % känner sig trygga i sitt boende, vilket framgår av stadens brukarundersökning. Enheternas egna brukarundersökningar visar också att brukarna inom såväl hemtjänsten som boendena är nöjda.

Arbetet med att säkerställa och utveckla kvaliteten inom äldreomsorgen har fortsatt under året. Bl.a. har ett ledningssystem för kvalitet och säkerhet tagits fram. För att förbättra och utveckla dokumentationen både i Vodok och ParaSol har också en särskild dokumentationshandledare anställts. Under 2008 har valfrihet införts avseende vård- och omsorgsboende och samtliga biståndshandläggare har genomgått utbildning i äldreförvaltningens regi för att kunna ge korrekt information om valfriheten.

Äldreomsorgen har granskats av stadens äldreomsorgsinspektör. Rapport väntas i slutet på januari 2009. Resultaten kommer att ligga till grund för det fortsatta kvalitetsarbetet inom äldreomsorg.

Planering och inventering av behov av platser i vård- och omsorgsboende och servicehus har fortgått tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö, region Västra Söderort. Mot bakgrund av en överkapacitet av servicehuslägenheter, återlämnades fr.o.m. april 2008 två huskroppar på Kastanjens servicehus till fastighetsägaren Micasa, efter godkännande av kommunstyrelsen. Demensboendet Vallmon på Kastanjen flyttades till Axcgården på Fruängsgården. I januari 2009 presenteras ett reviderat inriktningsärende om den framtida planeringen gällande Kastanjen och Axelsberg.

Inom avdelningen för social omsorg har arbetet fortsatt med att bygga ut de egna insatserna och att i allt högre grad arbeta evidensbaserat. Vid vuxenheten har en vårdgaranti införts för personer med missbruksproblem och ett stödboende för missbrukare har inrättats på Västertorps hotellhem. Personer med både missbruk och annan problematik har möjlighet till fortsatt kvalificerat stöd genom att projektet med samsamsjuklighetsteam har permanentats samt genom att samverkan med landstinget utvecklats.

Vid barn- och ungdomsenheten har satsningen fortsatt med att bygga ut stödet till ungdomar i eget boende. Socialsekreterarna vid enheten har under året utbildats i

nya metoder och beslutsstöd, som SAVRY och BBIC. Projektet om barn i svåra vårdnadsstrider har gjort en omfattande kartläggning av aktuell forskning och metoder, som ska leda till att nya metoder prövas under 2009.

Yngre personer med psykisk funktionsnedsättning kommer att kunna få fortsatt stöd genom att projektet med träffpunkten Kravatten förts till den ordinarie verksamheten. Vid Steget framåt får bl.a. personer i daglig verksamhet hjälp att hitta praktikplatser och annan sysselsättning. Efterfrågan är stor och tillfällig personalförstärkning har därför måst göras.

Dagliga verksamheten Glasade gången har flyttat till en ny lokal och kunnat bygga ut sin restaurang som fått många nya gäster. Under hösten byggdes gruppbostäderna Marievik och Årstadal om för att tillskapa ytterligare två lägenheter i gruppbostad och under hela året har planeringen fortgått för de nya bostäder med särskild service som ska inrättas i nybyggnationen vid Telefonplan.

De brukarundersökningar som genomförts vid alla enheter inom avdelningen för social omsorg har visat att brukarna överlag är nöjda med både bemötande och insatser, men också på att det finns områden där förbättringar behöver göras.

Nämndens arbete under året

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande:

Ledamöter

Abit Dundar (fp), ordförande
Jan Wallman (s), vice ordförande
Peter Jönsson (m)
Johan Nilsson (m)
Marita Liljeqvist (m)
Anne Wompa (m)

Lars Svärd (m)
Sven Lindeberg (fp)
Eva Fagerhem (s)
Helena Söderlind Paues (s)
Björn Sund (s)
Kjell Marténg (v)
Ylva Wahlström (mp)

Ersättare

Sverker Rudeberg (m)
Bengt Lindner (m), januari-februari
Peter Bacskay (m)
Elisabet Stålhjem (m)
Magnus Parnebring (m)
Suchada Phothisingha (m), mars-
december
Malin Strid (fp)
Fredrik Möller (kd)
Ulf Ekberg (s)
Lowisa Anderzon (s)
Michael Löhf (s)
Kata Hansson (s)
Carita Stenbacka Tenezakis (v)
Jimmy Mannung (mp)

Stadsdelsnämnden har under 2008 haft 12 nämndsammanträden. Sammanträdena har varit öppna för allmänheten och inletts med ett öppet forum där medborgarna varit välkomna att ställa frågor och diskutera med politikerna i nämnden. Vissa sammanträden har även föregåtts av ett särskilt tema innan det formella sammanträdet börjat.

Social delegation

Stadsdelsnämnden utsåg en social delegation för handläggning av enskilda ärenden som bestått av fem ledamöter och fem ersättare. Sociala delegationen har haft 16 sammanträden under året.

Sociala delegationen har haft följande sammansättning:

Ledamöter Ersättare

Sven Lindeberg (fp), ordförande Johan Nilsson (m)
Björn Sund (s), vice ordförande Malin Strid (fp)
Marita Liljeqvist (m) Fredrik Möller (kd)
Anne Wompa (m) Helena Söderlind Paues (s)
Carita Stenbacka Tenezakis (v) Ylva Wahlström (mp)

Viktiga nämndärenden

Exempel på viktiga nämndärenden som handlagts under året utöver de ordinarie styr- och uppföljningsdokumenten (verksamhetsplan, kvalitetsgarantier, budgetärenden och verksamhetsberättelse) har varit:

- Utökning av befintlig förskola, ombyggnation av förskola, inriktningsärende för ny förskola och fem genomförandebeslut för nya förskolor och förskolepaviljonger samt tillbyggnad av befintliga förskolor.
- Vårdgaranti för missbruksvård, handlingsplan för kvinnofrid – mot våld i nära relationer och riktlinjer för arbetet mot hot och våld.
- Ledningssystem för kvalitet och säkerhet inom äldreomsorgen, nya rutiner för Lex Sarah, ansökan om fortsatta stimulansbidrag för utvecklingsprojekt inom äldreomsorgen, omdisponering inom Axgårdens vård- och omsorgsboende.
- Parkplan
- Upphandling av parkskötsel, servicetjänster, kost inom äldreomsorgen, parklekar, öppen förskola, den centrala upphandlingen av vård- och omsorgsboenden m.m.
- Remisser om valfrihetssystemet enligt SoL och LSS, ersättningssystem LSS och förslag till ny LSS, köhantering och korttidsboende, sju detaljplaneförslag för byggande av bostäder vid Telefonplan, Midsommarkransen och Fruängen samt för en bensinstation i Västberga.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s INRIKTNINGSMÅL 1:

1. Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

Inriktningsmålet uppfylls helt. Genom verkställande av aktivitetsplanen för konkurrensutsättning har upphandlingarna bidragit till att möjliggöra för privata aktörer att bedriva verksamhet i stadsdelen. Under året har förvaltningen verkat för att stimulera till avknoppning.

Nämnden har i allt väsentligt uppnått miljömålen.

Antalet bidragstagare har minskat jämfört med föregående år. Sannolika orsaker till detta är detaljerade arbetsplaner, uppföljningar i samverkan med bland annat förtroendeläkare samt individuella åtgärder utifrån arbetslinjen.

Genom tidig dialog med stadsbyggnadskontoret angående nya detaljplaner har förvaltningen en bra beredskap inför handläggningen av remissyttranden. Stadsdelsnämnden har i tidigt skede informerats om kommande plansamråd. Under 2008 har inga uppskov med yttranden angående plansamråd begärts av förvaltningen. Nämnden har arbetat med att öka tillgängligheten bl.a. genom att möten har hållits med tillgänglighetsgruppen för nybyggnation i Årstadal-Liljeholmen. I övrigt bevakar förvaltningen tillgänglighetsfrågor fortlöpande under planprocessen för nybyggnation, vid ombyggnad av trafikmiljöer samt utveckling av parker i dialog med stadsbyggnads-, exploaterings-, och trafikkontoret.

Genom olika aktiviteter som trygghetsvandringar, utvecklad resursallokering för städning i parker samt ökad samverkan har nämnden uppfyllt målet. Under 2008 har förvaltningen arbetat med att förbättra städningen i parkerna genom olika åtgärder. En parkplan för stadsdelen togs fram som ska ligga till grund för utvecklingen av stadsdelens parker. Ett programarbete för att utveckla Sannadalsparken i Gröndal påbörjades under året. Utvecklingen av Johannisdalsparken i Mälarhöjden har fortsatt och kommer att slutföras under 2009. Under våren upphandlades skötseln av parkerna där tydligare krav på renhållningen ställdes.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.1 Stockholm stad ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad

● Uppfylls helt

Förvaltningen har deltagit tillsammans med Stockholm Business region, kulturförvaltningen och lokala aktörer i utvecklingen av området vid Telefonplan med fokus på utvecklingen av kreativa näringar. Årsmålen för konkurrensutsättning och avknoppning har uppfyllts.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel upphandlad verksamhet i konkurrens 	30,63 %	18 %	öka	Årsredovisning 2008

Kommentar: Konkurrensutsättning har skett i enlighet med aktivitetsplanen för konkurrensutsättning och årsmålet har uppfyllts.

Antal anställda till avknoppade verksamheter 	15 st	7 st	öka	Årsredovisning 2008
---	-------	------	-----	---------------------

Kommentar: Under året har förvaltningen verkat för att stimulera till avknoppning och tre enheter har avknoppats. Årsmålet har uppfyllts.

NÄMNDMÅL:

Utveckla informationstjänster för medborgare och andra brukare

 Uppfylls delvis

Under 2008 lämnades en projektskiss till en internetbaserad informationstjänst in till e-tjänsteprogrammet men förslaget antogs inte. Det fortsatta arbetet med att utveckla informationstjänster var sedan tänkt att ske inom en ny projektenhet som inrättades under våren 2008. På grund av interna omstruktureringar har det fortsatta arbetet med att utveckla informationstjänster dock inte kunnat fullföljas under året.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Ansöka om medel för innovativa projektidéer för informationstjänster	2008-01-01	2008-06-30	

Kommentar: En projektskiss lämnades in till e-tjänsteprogrammet men projektskissen avlogs.

NÄMNDMÅL:

Fler verksamheter ska konkurrensutsättas och avknoppningar ska uppmontras så att brukarna får fler utförare att välja mellan.

 Uppfylls helt

I två av de avslutade upphandlingarna har avknoppare lagt anbud. Båda avknopparna tog hem sina anbud och har i sina nystartade aktiebolag tecknat avtal om driften av verksamheterna.

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	Period
Andel upphandlad verksamhet av den verksamhet som är möjlig att konkurransutsätta.	32,46 %	32 %	Årsredovisning 2008

Kommentar: Följande konkurransutsättningar har gjorts under 2008, där verksamheter har övergått från egen regi till entreprenad:

- 1) Ungdomsgårdarna Västberga, Aspudden, Fruängen och Storsvängen, två olika entreprenörer
- 2) Vaktmästeri och växeltelefonister
- 3) Konsumentvägledning (gemensam upphandling)
- 4) Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, B-huset (central upphandling)
- 5) Åsengårdens vård- och omsorgsboende (central upphandling)
- 6) 3 öppna förskolor varav en slutade med entreprenadavtal (Öppna förskolan i Fruängen)
- 7) Två parklekar, upphandlingen avslutad och avtal tecknat i december 2008, avtalsstart 1 februari 2009.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Genomföra de upphandlingar som anges i aktivitetsplanen. Förvaltningen deltar i ☒ gemensamma upphandlingar för t ex. vård- och omsorgsboenden.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: 1) SDN 2008-03-27, stadsdelsnämnden godkände ny tidplan för upphandling i konkurrens gällande nämndens parkleksverksamhet. Start för arbetet med upphandlingen planerades till augusti 2008 med avtalsperiod från och med 1 februari 2009. Upphandlingen är genomförd och avtal träder i kraft i enlighet med planeringen.

2) SDN 2008-09-18, stadsdelsnämnden godkände att, tidplanen för upphandling i konkurrens gällande nämndens gruppboendestäder och gruppboendestäder med särskild service enligt LSS för vuxna, revideras i verksamhetsplan och aktivitetsplan för 2009.

3) SDN 2008-11-27, stadsdelsnämnden godkände att aktivitetsplanen för upphandling i konkurrens gällande nämndens dagliga verksamhet enligt LSS och social omsorgs familjestöd, ungdomsstöd och fältverksamhet revideras och att verksamheterna i nuläget inte upphandlas i konkurrens.

Förvaltningen stödjer och uppmuntrar 2008-01-01 2008-12-31
anställda i avknopningsprocessen. Stöd för
 avknoppare genom särskild kontaktperson.
Utbildning bl.a. genom intranätet

Kommentar: Stadsdelsförvaltningen har vid förfrågan fungerat som stöd för intresserade i avknopningsprocessen. En särskild avknopningsresurs finns inom administrativa avdelningen som ska stöd till anställda som vill ta över sin verksamhet i företag.

Under år 2008 har en förskola avknoppats. Av de 17 anställda vid förskolan önskade 15 att följa med vid övergången till privat regi.

NÄMNDMÅL:

Främja utvecklingen av kreativa näringar i stadsdelen

● Uppfylls helt

Förvaltningen har deltagit tillsammans med Stockholm Business region, kulturförvaltningen och lokala aktörer i utvecklingen av området vid Telefonplan med fokus på utvecklingen av kreativa näringar.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.2 Jobb istället för bidrag

● Uppfylls helt

Av bidragshushållen har 19,5 % blivit självförsörjande genom lönearbete eller annat under året. De allra flesta av dem som fått egen försörjning har haft ekonomiskt bistånd under relativt kort tid. Av hushållen med långvarigt bidragsberoende (dvs mer än nio månader) har endast 3,8% blivit självförsörjande under 2008.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel flyktingar som är självförsörjande efter introduktion exkl. flyktingar som flyttat till annan kommun	17 %	60 %	50 %	Årsredovisning 2008

Kommentar: Färre flyktingar än tidigare har flyttat in till stadsdelsområdet under året. Alla de flyktingar som inte är sjukskrivna har heldagsaktivitet med SFI i kombination med deltagande på jobbtorg. Eftersom så få nya kommit består en stor andel av flyktinghushållen av dem som bor i Elektravägens genomgångsbostäder. Ett av kriterierna för att få bostad där är att någon av personerna i hushållet har särskilda skäl för att inte flytta från Stockholm, t.ex. behandlingskontakter. Många av flyktingarna står således långt ifrån arbetsmarknaden. Om någon i familjen får arbete räcker den inkomsten oftast inte till för att försörja familjen eftersom boendekostnaderna är så höga på Elektravägen utan familjen blir beroende av ekonomiskt bistånd från stadsdelsförvaltningen. När ett hushåll flyttar till eget boende flyttar det snabbt in en ny familj med liknande problem. De flesta av hushållen på Elektravägen går därför ofta över från introduktionsättning till ekonomiskt bistånd. Alla icke-sjukskrivna flyktingar har haft heldagsaktivitet med SFI i kombination med deltagande på Jobbtorg.

Antal vuxna bidragstagare i staden med ekonomiskt bistånd	519 st	560 st	11 700 st	Årsredovisning 2008
---	--------	--------	-----------	---------------------

Kommentar: Antalet bidragstagare har minskat jämfört med föregående år. Sannolika orsaker till detta är detaljerade arbetsplaner, uppföljningar i samverkan med bland annat förtroendeläkare samt individuella åtgärder utifrån arbetslinjen.

Stadens kostnader för ekonomiskt bistånd	39 921 tkr	36 000 tkr	minska	Årsredovisning 2008
--	------------	------------	--------	---------------------

Kommentar: Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har under året varit i genomsnitt 3,314 mnkr per månad mot årsmålet 3,0 mnkr per månad. Trots att antalet hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat med 57 st under året, har kostnaderna inte minskat, vilket beror på att förvaltningen haft höga kostnader för tillfälliga boende på hotell, vandrarhem och härbärgen.

Andelen flyktingar som har gällande individuella introduktionsplaner	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
--	-------	-------	-------	---------------------

Kommentar: Alla flyktingar har haft en gällande individuell introduktionsplan. Introduktionsplanen som ligger till grund för utbetalningen av introduktionsersättningen har kontinuerligt följts upp och reviderats vid förändringar.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal personer som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd	263 st	230 st	minska	Årsredovisning 2008

Kommentar: Antal personer som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är högre än årsmålet, 263 mot 230. De långvariga bidragstagarna i stadsdelen är huvudsakligen ensamstående män (ca 45% av samtliga i gruppen) eller kvinnor utan barn (ca 25% av samtliga i gruppen). Detta är personer som står långt ifrån den öppna arbetsmarknaden och har inte varit självförsörjande på flera år. En stor del av personerna är aktuella på annan enhet inom stadsdelen för att få hjälp med sitt missbruk eller på grund av sin psykiska ohälsa. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas denna grupp under 2009.

Antal barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd	190 st	190 st	minska	Årsredovisning 2008
---	--------	--------	--------	---------------------

Kommentar: Av stadsdelens genomsnittliga antal hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd månadsvis (476 st) så är 24 % (114 st) hushåll med barn. Den största delen barnfamiljer är ensamstående kvinnor med barn. Vid den kartläggning som förvaltningen gjorde i juli 2008 fanns 27 barnfamiljer som varit bidragsberoende mer än tre år. Resultatet tyder på att barnfamiljerna inte blir kvar i bidragsberoendet någon längre tid. En del av de långvarigt bidragsberoende familjerna är de stora flyktingfamiljerna som bor i genomgångsbostäderna på Elektravägen. I många fall står föräldrarna långt från arbetsmarknaden och får inget arbete innan deras introduktionsperioder tar slut och de blir beroende av ekonomiskt bistånd till sin försörjning.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☐ Genomföra projektet Jobbtorg	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Ansvaret för aktiviteten ligger hos jobbtorgen.

☒ Alla flyktingar ska ha aktivitetsplan inom fem dagar	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Ansvaret för aktiviteten ligger hos jobbtorgen.

☒ Samtliga personer med ekonomiskt bistånd på grund av arbetsbrist hänvisas till något av stadens jobbtorg för snabb insats och jobbgaranti	2008-01-01	2008-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Alla personer som ansöker om ekonomiskt bistånd och är arbetsföra till minst 50 % hänvisas till jobbtorg.

Utarbeta rutiner för att stävja felaktiga ☐ utbetalningar av ekonomiskt bistånd	2008-01-01	2010-12-31
---	------------	------------

Kommentar: Varje handläggare som har delegation för utbetalning av ekonomiskt bistånd gör noggranna kontroller varje månad av att ansökan är korrekt ifylld samt kontrollerar utbetalningar från andra myndigheter som försäkringskassan och CSN. En socialsekreterare samt biträdande enhetschef deltar i stadens projekt mot felaktiga utbetalningar, FUT.

Se kommentar nedan.

Jobbtorgen ska utarbeta lokala ☐ samverkansöverenskommelser med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan m.fl.	2008-01-01	2008-12-31
--	------------	------------

Kommentar: Ansvar för aktiviteten ligger hos jobbtorgen.

Vuxna arbetsföra flyktingar hänvisas till de ☒ stadsgemensamma jobbtorgen där de ska ha insats, aktivitetsplan, praktik eller arbete inom fem dagar (Vision 2030)	2008-01-01	2008-12-31
--	------------	------------

Kommentar: Alla arbetsföra flyktingar som uppbär introduktionsersättning hänvisas till jobbtorget som ansvarar för att en aktivitetsplan upprättas.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att ☒ nyanlända flyktingar har en gällande individuell introduktionsplan	2008-01-01	2008-12-31
--	------------	------------

Kommentar: Alla vuxna flyktingar som får introduktionsersättning har en aktuell individuell introduktionsplan. Uppfyller inte klienten det som överenskommit i introduktionsplanen utgår ingen introduktionsersättning.

Stadsdelsnämnderna ska minska behovet av ☐ och förkorta tiden för bidrag genom individuella lösningar och tidiga insatser	2008-01-01	2010-12-31
--	------------	------------

Kommentar: Alla arbetsföra bidragstagare får snabbt en tid på jobbtorg, där en individuell jobbplan upprättas. Anvarig socialsekreterare följer sedan upp jobbplanen tillsammans med den sökande och personal vid jobbtorget. Kring bidragssökande med medicinska eller sociala arbetshinder sker samverkan med vårdcentraler, öppna psykiatriska mottagningar, försäkringskassan etc.

Jobbtorgen ska ge personer med ekonomiskt ☐ bistånd arbetsförberedande aktivitetsplan/insats/arbete inom fem dagar	2008-01-01	2008-12-31
---	------------	------------

Kommentar: Ansvar för aktiviteten ligger hos jobbtorgen.

Jobbtorgen ska ge vuxna arbetsföra flyktingar 2008-01-01 2008-12-31

- arbetsförberedande
- aktivitetsplan/insats/arbete inom fem dagar

Kommentar: Ansvaret för aktiviteten ligger hos jobbtorgen.

NÄMNDMÅL:

Alla nyanlända flyktingar ska ha en individuell introduktionsplan så att de snabbt kan bli självförsörjande.

- Uppfylls helt

Samtliga vuxna som haft introduktionsersättning under året har haft en aktuell introduktionsplan. Introduktionsplanen finns i datasystemet FLAI. Introduktionsplanen ligger till grund för utbetalningen av introduktionsersättningen varje månad. Uppfyller inte klienten det som överenskommit i introduktionsplanen utbetalas ingen introduktionsersättning. Introduktionsplanen revideras kontinuerligt vid förändringar.

NÄMNDMÅL:

Behovet av ekonomiskt bistånd ska minska och bidragstiden förkortas.

- Uppfylls delvis

Antalet bidragstagare har minskat något under året, men kostnaderna för det ekonomiska biståndet är högre än beräknat, bl.a. till följd av höga kostnader för tillfälliga boenden. Någon större förändring i bidragstiden längd har inte skett. De som varit aktuella en längre tid för försörjningsstöd har ofta insats från annan enhet inom stadsdelen, t.ex. vuxenenheten, och de står långt från den reguljära arbetsmarknaden.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Hembesök ska göras hos alla barnfamiljer som haft ekonomiskt bistånd under lång tid	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: En kartläggning är gjord av hur många barnfamiljer som haft ekonomiskt bistånd i mer än tre år. Socialsekreterare har träffat familjerna och gått igenom deras situation.

☒ Hembesök ska göras hos andrahandsboende och inneboende som ansöker om ekonomiskt bistånd	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Rutiner har utarbetats för hembesök vid oklarheter om boende och hushållssammansättning. Hembesök görs alltid i dessa ärenden.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
1.3 En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas

● Uppfylls helt

Förvaltningen bedömer att miljömålen har uppfyllts i allt väsentligt. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att utveckla miljöarbetet ytterligare genom källsortering, inköp av ekologisk mat, upphandling, minskad elförbrukning, förnyelsebara drivmedel samt transporter. Under 2009 kommer fokus ligga på att utveckla arbetet med indikatorn förnyelsebara drivmedel genom en rad olika insatser.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel miljöbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon	64,29 %	62,5 %	öka	Nov 2008

Andel upphandlingar av datorer och övrig elektronikutrustning, kontorsmöbler, textilier, däck, städkemikalier och städtjänster där krav ställts på att prioriterade miljöskadliga ämnen inte ingår	100 %	100 %	öka	Årsredovisning 2008
--	-------	-------	-----	---------------------

Kommentar: I förvaltningens egna upphandlingar av städtjänster ställs miljökrav på kemikalier etc. Under 2008 genomfördes inga upphandlingar av städtjänster. Övriga berörda upphandlingar sker centralt i staden.

Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta livsmedel	16 %	15 %	öka	Årsredovisning 2008
--	------	------	-----	---------------------

Kommentar: Inköp av ekologiskt kaffe och mjölk har genomförts inom alla verksamheter. I samband med tertialrapport 1 informerades enhetscheferna om inköp och redovisning av ekologiska livsmedel. Kontakter ska tas med leverantörer om att ge underlag för särredovisning av ekologiska livsmedel.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel förnyelsebart drivmedel i stadens egna och leasade etanol- och fordonsgasfordon	33 %	60 %	öka	Årsredovisning 2008

Kommentar:

Andelen förnyelsebara drivmedel har minskat något i jämförelse med redovisningen i tertialrapporten 2, 2008.

Under 2009 kommer fokus att läggas på utbildning, information samt andra åtgärder för att kunna uppfylla målen om förnyelsebara drivmedel.

Andel av verksamheter som har ett systematiskt arbete för effektiva resor och transporter (alla nämnder)	0	0 %	100 %	Årsredovisning 2008
--	---	-----	-------	---------------------

Kommentar: Alla enheter har följt stadens direktiv om transporter. Beställningar görs vid så få tillfällen som möjligt och har samordnats där det går för att begränsa antalet transporter. Egna eller leasade bilar ska vara miljöbilar så fort avtalen medger förnyelse (se indikator om miljöbilar). Resor förekommer i mycket begränsad omfattning.

Elförbrukning (alla nämnder)	7 236 038 kWh	7 700 000 kWh	minska	Årsredovisning 2008
------------------------------	---------------	---------------	--------	---------------------

Kommentar: Årsmålet har uppfyllts. Det är dock en ökning jämfört med år 2007 beroende på de kraftiga utbyggnaden av verksamheter främst förskolor.

Andel av stadens verksamheter som sorterar ut förpackningar, papper och matavfall (alla nämnder)	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
--	-------	-------	-------	---------------------

Kommentar: Alla enheter källsorterar. Alla som har möjlighet sorterar matavfall.

NÄMNDMÅL:
Verksamheterna ska bedrivas med lägsta möjliga miljöbelastning.

 Uppfylls helt

Nämnden har uppfyllt målet. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att minska miljöbelastningen i verksamheterna.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Inköp av ekologiskt kaffe och mjölk ska vara genomförda i alla verksamheter	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: De enheter som köper kaffe och mjölk väljer ekologiska produkter			
☒ Kontakta befintliga leverantörer i syfte att få särredovisning av andelen ekologiska produkter	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Ny aktivitet tertialrapport 1: Vid chefsforum informera om inköp och redovisning av ekologiska livsmedel.	2008-05-01	2008-12-31	
☒ Stadsdelsförvaltningen utarbetar en bilpolicy	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har tagit fram en rese- och bilpolicy.			

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
1.4 Bostadsbyggnadstakten ska vara hög

 Uppfylls helt

Nämnden har uppfyllt målet genom att bidra till en effektivare planprocess.

NÄMNDMÅL:
Bidra till en effektivare planprocess

 Uppfylls helt

Genom tidig dialog med stadsbyggnadskontoret angående nya detaljplaner har förvaltningen en bra beredskap inför handläggningen av remissyttranden. Stadsdelsnämnden har i tidigt skede informerats om kommande plansamråd. Under 2008 har inga uppskov med yttranden angående plansamråd begärts av förvaltningen.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Utforma rutiner i samarbete med stadsbyggnadskontoret samt tidigare information till nämnden angående kommande planprojekt	2008-01-01	2008-06-30	

Kommentar: Rutiner i form av tidig dialog med stadsbyggnadskontoret angående nya detaljplaner finns samt tidig information om kommande plansamråd har givits till nämnden.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.6 Stockholmarna ska uppleva ett rikt, varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv

● Uppfylls helt

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Stadsdelsnämnderna ska tillgängliggöra kulturaktiviteter för barn i förskoleåldern	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Stadsdelsnämndens förskolor får ett årligt kulturbidrag per barn.

NÄMNDMÅL:

Alla barn i förskolorna i stadsdelen ska ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur.

● Uppfylls helt

En kulturpeng om 51 kronor per barn har fördelats till förskolorna och baseras på antalet inskrivna barn i respektive förskola. Förskolorna använder medlen till besök på kulturevenemang eller skapande verksamhet.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.7 Stockholm ska upplevas som en ren, vacker och trygg stad

● Uppfylls helt

Genom olika aktiviteter som trygghetsvandringar, utvecklad resursallokering för städning i parker samt ökad samverkan har nämnden uppfyllt målet.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Genomföra trygghetsvandringar	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Förvaltningen har under året arbetat aktivt med att öka samverkan för ökad trygghet, bl. a. genom trygghetsvandringar och områdesmöten tillsammans med lokala aktörer som t ex företagare, boende, polis och föreningar. Trygghetsvandringar har genomförts i Fruängen och i Mälarhöjden. Även samarbete med skolor har bedrivits för att öka dialogen med ungdomar och deras upplevelse av trygghet i stadsdelen.

Förbättra städningen i parker 2008-01-01 2008-12-31

Kommentar: Städningen av stadsdelsområdets parker förbättras genom utvecklad resursallokering med fokus på stadsdelsområdets parkplan samt inkomna synpunkter och önskemål från medborgare. Tydligare krav har också ställts i den under våren 2008 genomförda upphandlingen av parkskötseln.

Bidra till ökad samverkan mellan socialtjänst, 2007-01-01 2010-12-31
 skola och föräldrar samt med polis och föreningar

Kommentar: Förvaltningen har inlett ett arbete med att utveckla en modell för samverkan både generellt och på individnivå mellan skola, förskola, polis, fritid och socialtjänst inom stadsdelsområdet.

NÄMNDMÅL:
Förbättra tillgängligheten i stadsdelen

Uppfylls helt

Möten har hållits med tillgänglighetsgruppen för nybyggnation i Årstadal-Liljeholmen. I övrigt bevakar förvaltningen tillgänglighetsfrågor fortlöpande under planprocessen för nybyggnation, vid ombyggnad av trafikmiljöer samt utveckling av parker i dialog med stadsbyggnads-, exploaterings-, och trafikkontoret.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Hålla möten med tillgänglighetsgrupp för nybyggnation	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Möten med tillgänglighetsgruppen har hållits två gånger under 2008. Mötena omfattar den nybyggnation som pågår i Årstadal och vid Liljeholmstorget.

NÄMNDMÅL:**Stadsdelens parker ska upplevas som attraktiva**

● Uppfylls helt

Under 2008 har förvaltningen arbetat med att förbättra städningen i parkerna genom olika åtgärder. En parkplan för stadsdelen togs fram som ska ligga till grund för utvecklingen av stadsdelens parker. Ett programarbete för att utveckla Sannadalsparken i Gröndal påbörjades under året. Utvecklingen av Johannisdalsparken i Mälarhöjden har fortsatt och kommer att slutföras under 2009. Under våren upphandlades skötseln av parkerna där tydligare krav på renhållningen ställdes.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Utveckla resursallokeringen för skötsel av parker	2008-01-01	2008-08-31	

Kommentar: Städningen av stadsdelsområdets parker förbättras genom utvecklad resursallokering med fokus på stadsdelsområdets parkplan samt inkomna synpunkter och önskemål från medborgare. Tydligare krav har också ställts i den under våren 2008 genomförda upphandlingen av parkskötseln.

NÄMNDMÅL:**Öka den upplevda tryggheten i stadsdelen**

● Uppfylls helt

Genom trygghetsvandringar och ökad samverkan mellan olika berörda lokala aktörer i stadsdelen arbetar förvaltningen för att öka den upplevda tryggheten.

KF:s INRIKTNINGSMÅL 2:
2. Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

Inriktningsmålet uppfylls helt.

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året och en avknoppning av en förskola har genomförts.

Verksamheterna inom äldreomsorgen håller en god kvalitet, vilket framgår såväl av stadens som enheternas egna brukarundersökningar. Äldres möjligheter att själva välja har ökat genom valfrihetsmodellen för vård- och omsorgsboende från juli 2008 och kundvalmodellen för hemtjänst som finns sedan tidigare.

Inom avdelningen för social omsorg har arbetet fortsatt med att bygga ut de egna insatserna och att i allt högre grad arbeta evidensbaserat.

De brukarundersökningar som genomförts vid alla enheter inom avdelningen för social omsorg har visat att brukarna överlag är nöjda med både bemötande och insatser, men också på att det finns områden där förbättringar behöver göras.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
2.1 Stockholmarna ska erbjudas ökad valfrihet och mångfald

● Uppfylls helt

En valfrihetsmodell för vård- och omsorgsboenden för äldre har införts från 1 juli 2008. Driften av Lingården och Ängsgården inom Fruängsgården övergick fr.o.m. 1 november 2008 från egen regi till privat entreprenör. Åsengården fick en ny driftsentreprenör fr.o.m. 1 oktober 2008. På Axcgårdens vård- och omsorgsboende, som drivs i egen regi, har både personer med somtiska sjukdomar och demenssjukdomar möjlighet att ha husdjur.

De äldre som har hemtjänst har haft möjlighet att välja mellan ett 40-tal utförare inom kundvalsmodellen.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Medborgarnas upplevelse av valmöjlighet i de verksamheter där valfrihetssystem finns ●	65 %	65 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
Antal fristående aktörer inom hemtjänst som bedriver verksamhet i valfrihetssystemet ●	70	60 st	öka	Årsredovisning 2008

Kommentar: Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har de äldre möjlighet att välja mellan ett 40-tal hemtjänstutförare. Ett 20-tal utförare har uppdrag inom stadsdelen.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal genomförda avknoppningar	3 st	3 st	öka	Årsredovisning 2008

 Stockholmnarnas upplevelse av kvalitet inom barnomsorgen	89	85	öka	Årsredovisning 2008
--	----	----	-----	---------------------

Kommentar: I stadens nyligen genomförda brukarundersökning är föräldrarna överlag mycket nöjda med förskoleverksamheten. Värdet på kundnöjdhet är stabilt såväl i hela staden som i stadsdelen. Högst betyg får tryggheten på förskolan, färre ger höga omdömen om personaltäthet och barngruppens storlek.

 Antal brukare som aktivt valt utförare (IoF)	555 st	555 st	öka	Årsredovisning 2008
--	--------	--------	-----	---------------------

Kommentar:

Diskussioner förs alltid med alla brukare om vilken utförare som bäst tillgodoser deras behov av bistånd. Brukarnas önskemål tillgodoses så långt det är möjligt. Alla brukare som haft möjligt att välja utförare har gjort aktiva val av antingen kommunal eller privat utförare.

Ingen definition finns i ilssystemet för vad som avses med indikatorn. Förvaltningen har valt att redovisa totala antalet brukare med insatser under 2008 enligt rapporten "Prognos insatser" i paraplysystemets IoF-modul samt manuell räkning av antalet brukare som har socialpsykiatriska insatser.

 Antal brukare som aktivt valt utförare (äldreomsorg)	1 373	1 240 st	öka	Årsredovisning 2008
--	-------	----------	-----	---------------------

Kommentar: De äldre informeras om möjligheten att välja utförare. Alla äldre som beviljas insatser via hemtjänst väljer aktivt en utförare. Antalet äldre med hemtjänst har ökat, totalt 1373 personer.

Majoriteten av äldre som beviljats vård- och omsorgsboende väljer aktivt en utförare. De som inte gör ett aktivt val av en utförare väljer istället ett geografiskt område där de önskar bo och med de boenden som finns inom det geografiska området.

 Antal alternativ inom hemtjänst	25 st	25 st	öka	Årsredovisning 2008
---	-------	-------	-----	---------------------

Kommentar: Inom Hägersten-Liljeholmen har brukarna möjlighet att välja mellan såväl kommunala som privata hemtjänstutförare inom kundvalsmodellen, totalt ett 40-tal utförare. Uppdrag utförs för närvarande av de två kommunala utförarna och ett 20-tal privata utförare.

Antal alternativ att välja 90 st 80 st öka Årsredovisning
 bland inom förskolan 2008

Kommentar: Det finns 56 förskolor och 2 familjedaghem i kommunal regi. I privat regi finns 10 förskolor och 22 familjedaghem. Vårdnadsbidrag har utnyttjats av 33 på heltid och 12 på deltid i varierande omfattning. Flera befintliga kommunal förskolorna har byggt ut antalet avdelningar/barngrupper.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☐ Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med sin ☐ aktivitetsplan och uppmuntra personalen att knoppa av	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Stadsdelsnämnden har arbetat aktivt med att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning och flera upphandlingar har genomförts. Medarbetarna har uppmuntrats att avknoppa och har fått stöd i samband med genomförda avknoppningar.			
☒ Ta initiativ till ökat samarbete med ☐ frivilligsektorn	2008-01-01	2008-12-31	

**NÄMNDMÅL:
 Avknoppningar ska uppmuntras och fler verksamheter
 konkurrensutsätts så att brukarna får fler utförare att välja mellan.**

Uppfylls helt

I två av de avslutade upphandlingarna har avknoppare lagt anbud. Båda avknopparna tog hem sina anbud och har i sina nystartade aktiebolag tecknat avtal om driften av verksamheterna.

NÄMNDMÅL:**Föräldrarnas valfrihet ska öka inom förskolan.**

● Uppfylls helt

Nämndens mål har varit att fler privata aktörer skall driva förskolor i stadsdelen. Kontakter har tagits med entreprenörer för locka dem att starta nya förskolor i stadsdelen, men ännu har ingen nystart skett. En kommunal förskola har ombildats till privat.

Tre av fyra öppna förskolor har varit föremål för upphandling under våren. Resultatet är att en av de öppna förskolorna nu drivs på entreprenad.

Flerfamiljssystem har erbjudits men inte efterfrågats.

Utbyggnaden av förskolor fortgår, vilket medför att det finns fler förskolor att välja mellan.

NÄMNDMÅL:**Äldre och anhöriga ska ges ökade möjligheter att själv välja genom tydlig och bra information om äldreomsorgens olika hjälpinsatser och utförare.**

● Uppfylls helt

Både skriftlig och muntlig information har getts till äldre och anhöriga. En katalog över hemtjänstutförare inom kundvalsmodellen har även i år utarbetats av förvaltningens Beställarenhet.

Äldrestöd med ett telefonnummer för fördjupad information, råd och stöd till äldre, anhöriga och personal, startades under 2008. Inom Anhörigstödet finns olika professioner samlade såsom anhörigkonsulenter, kurator, biståndshandläggare, frivilligsamordnare, arbetsterapeut och sjukgymnast. Äldre, anhöriga och intresserade har också inbjudits till "Mingelcafé" för information om viktiga frågor för äldre, såsom äldreomsorgens insatser, mötesplatser, väntjänst, föreningarnas verksamheter, anhörigstöd, fixartjänster, seniorboende, rehabilitering m.m. Mingelcafé har under 2008 hållits på Kastanjens och Fruängsgårdens servicehus.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Äldrelots och informationsfolder till äldre över 75 år i samverkan med landstingets vårdcentraler.	2007-06-01	2009-02-28	

Kommentar: I och med införandet av Äldre direkt i staden, så har stadsdelen förändrat inriktningen av "Äldrelotsen" till en "Äldrestödsfunktion". Äldrestöd, ett telefonnummer, erbjuder fördjupad information, råd och stöd till äldre, anhöriga och personal.

Informationsfoldern, "Äldreomsorgen A-Ö" skickas ut till alla äldre över 75 år i stadsdelen under februari 2009.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

2.2 Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö

● Uppfylls helt

Nämnden har genom förskoleavdelningen bedrivit ett aktivt och målmedvetet arbete utifrån läroplanen för förskolan, kommunfullmäktiges mål samt stadsdelsnämndens mål. Utvecklingsområden under året har varit att;

Utveckla och st-ödja kvalitetsarbetet

Utveckla och st-ödja ledarna i sina roller och uppgifter

Utveckla metoder för att analysera och stödja språk och modersmål

Utveckla förskolans dokumentation, som stöd för verksamhetsutveckling och samverkan med föräldrar samt skolan

Utveckla det förebyggande arbetet för barns hälsa och välbefinnande (riskinventering, checklistor, likabehandlingsplaner) .

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal barn som inte barnomsorgsgarantin uppfyllts för under året	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008

Kommentar: Trots en mycket stor ökning av antalet barn som önskat barnomsorg har platsgarantin kunnat hållas.

Andel behöriga förskolelärare	41 %	47 %	öka	Årsredovisning 2008
----------------------------------	------	------	-----	---------------------

Kommentar: Andelen förskollärare uppgår i genomsnitt till 41% men andelen varierar stort mellan förskolorna. Stadsdelen har haft en hög ambitionsnivå att öka en redan hög andel förskollärare, än mer. Tyvärr råder det brist på förskollärare, vilket gör det mycket svårt att rekrytera i den omfattning som önskas. Under rådande förhållanden har stadsdelen lyckats väl med att ha en hög andel förskollärare.

Andel barngrupper (1-3 år) med fler än 14 barn	0 %	0 %	minska	Årsredovisning 2008
---	-----	-----	--------	---------------------

Andel barngrupper (4-5 år) med fler än 18 barn	2,33 %	0 %	minska	Årsredovisning 2008
---	--------	-----	--------	---------------------

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnderna ska samverka med det lokala föreningslivet och andra aktörer för att erbjuda en mångfald av verksamheter för barn och unga	2008-01-01	2010-12-31	

Stadsdelsnämnderna ska planera för att staden upprätthåller barnomsorgsgarantin	2008-01-01	2010-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Ett mycket aktivt arbete har bedrivits för att upprätthålla barnomsorgsgarantin. Trots en kraftig utbyggnad av bostäder och stor efterfrågan på barnomsorg har barnomsorgsgarantin kunnat uppfyllas. Utbyggnad och planering för ytterligare förskolor i området fortgår för att täcka kommande behov.

Staden ska erbjuda förskolans personal 2007-01-01 2010-12-31
kompetensutveckling och erbjuda
medarbetarna pedagogisk grund- eller
vidareutbildning till barnskötare eller
förskol lärare

Kommentar: Ett antal (7) barnskötare deltar i fortbildning till förskol lärare. Förskolerektorer och biträdande rektorer får kontinuerlig handledning och coachning. Gemensamma utbildningsdagar har genomförts eller planeras för avdelningens utvecklingsområden; språkutveckling, likabehandling, kvalitet samt risk och säkerhet. Samtlig personal har erbjudits två olika föreläsningar om barns språkutveckling. Pilotprojekt med representanter inom samtliga rektorsområden får fortbildning i TRAS, ett dokumentations och analysverktyg för barns språkutveckling. Utbildning har erbjudits samtlig kökspersonal i egenkontroll. Kurser i barnolycksfall, arbetslagsutbildning och arbete med likabehandling har anordnats. Interna seminarier i kvalitetsarbete har hållits.

Stadsdelsnämnderna ska bredda utnyttjandet 2008-01-01 2010-12-31
av lokalerna för att härigenom garantera
parklekarnas fortlevnad

Kommentar: En parklek har drivits på entreprenad sedan länge och driften av de övriga två har upphandlats under 2008, varför aktiviteten inte varit aktuell.

NÄMNDMÅL:

Förskolorna ska kartlägga risk- och skyddsfaktorer i förskolan för att främja barnens hälsa. Läroplanens målområde: Normer och Värden

Uppfylls helt

Förskoleavdelningen har gemensamt valt utvecklingsområdet; Utveckla det förebyggande arbetet för barns hälsa och välbefinnande (riskinventering, checklistor, likabehandlingsplaner). Utvecklingsprojekten har varit;

- Utbildning för all kökspersonal förskolerektorer och/eller biträdande rektorer kring egenkontroll i kök samt upprättande av gemensamma mallar för arbetet.
- Ett gemensamt underlag för att förebygga händelser av kris- och katastrof
- Arbetsgrupp för att utforma en gemensam bas till likabehandlingsplan och som stöd i enheternas arbete med att utforma lokala planer samt förverkliga arbetet med desamma lokalt.

Utvecklingsarbetet har lett till att kökspersonalen är mer välinformerad om risker vid arbete i kök och hantering av mat samt hur de förebygger dessa risker. En gemensam pärm som tillika finns på stadsdelens intranät har tagits fram med mallar och förslag till rutiner för egenkontroll av kök.

En pärm har sammanställts till varje förskola med gemensamma rutiner för kris- och katastrof arbetet. Pärmen innehåll finns även tillgängligt på

stadsdelens intranät.

Förskolorna har uppdaterat sina handlingsplaner för egenkontroll, barnskyddsronder, arbetsmiljöronder mm.

En gemensam grund till likabehandlingsplan finns för stadsdelens förskolor och den kompletteras med lokala tillämpningar för varje förskola. Alla förskolor har en adekvat och för personal och brukare känd plan för likabehandling. Rutiner finns för att förebygga, upptäcka och åtgärda kränkningar. Varje förskola anger vem som kontaktas vid vilka tillfällen. Rutiner finns för att hålla planen aktuell och känd för såväl brukare som personal. Mallar finns för att underlätta dokumentation av eventuella anmälningar och åtgärder.

Tydlighet har ökat kring handläggning och information vad gäller barn i behov av särskilt stöd.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Checklista för egenkontroll i kök, tas fram ☒ gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna	2008-01-01	2008-06-30	

Kommentar: Aktiviteter har genomföras enligt plan. Utbildning har genomförts för samtliga enheters kökspersonal och ledning i egenkontroll av kök . I samband med detta har mallar och lathundar för arbetet tagits fram och ett gemensamt system för egenkontroll av kök finns nu för stadsdelens förskolor.

Checklista för arbetsmiljö- och ☒ barnskyddsronder tas fram gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna	2008-01-01	2009-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Arbetet pågår och kommer att fortgå under 2009.

Checklista för kris och katastrof, tas fram ☒ gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: En arbetsgrupp har gått igenom befintliga rutiner för kris- och katastrofhantering. Dokumentation av rutiner finns sammanställd i pärm och på intranätet. En del rutiner kompletteras lokalt med aktuella uppgifter. Rutin finns för årlig genomgång och uppdatering av materialet.

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska arbeta med att stärka alla barns identitet och självkänsla. Förskolans arbete skall aktivt bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling. Läroplanens målområde: Normer och Värden

● Uppfylls helt

Bedömningen är att enheterna arbetar väl med läroplanens målområde ”normer och värden” Utvecklingsarbete och justerade arbetssätt har givit resultat som åtgärdar skolverkets identifierade brister. Det finns handlingsplaner, checklistor och goda rutiner som är aktuella och kända bland berörd personal. Detta gör att nämnden bedömer att förskolorna har en trygg och säker miljö.

Förskolornas personal är väl medveten om sin roll som förebild och normsättare. Det pågående arbetet med likabehandlingsplaner håller liv i diskussioner om värdegrund, förhållningssätt och hur förskolan skall arbeta med barngruppen kring värderingar och acceptans för olikheter, respekt för varandras behov och åsikter etc. Förskolornas arbete med kartläggning och analys av barngruppens behov stärker arbetet med att skapa lugna och trygga barngrupper där kränkningar inte är accepterade. Förskolorna bedömer att arbetet med att dela in barnen i mindre grupper ger personalen möjlighet att bättre se och möta barnens behov, vilket gynnar stärkandet av barnets självkänsla och identitet. Detta arbetssätt gynnar också barn i behov av särskilt stöd.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Likabehandlingsplan skall finnas på alla enheter. En arbetsgrupp bildas för stöd i ☒ arbetet med att ta fram gemensam bas till likabehandlingsplan. Enheterna kompletterar med lokala tillämningar	2008-01-01	2008-06-30	

Kommentar: En arbetsgrupp har arbetat fram en gemensam bas till likabehandlingsplan och gett tips för hur den kan kompletteras med lokala bilagor och lokalt arbete. Förslaget har varit på remiss hos förskolornas medarbetare och brukare och är sedan den 1/6-08 antagen i förskoleavdelningens ledningsgrupp. Under hösten har förskolorna arbetat lokalt med att förverkliga planen.

NÄMNDMÅL:
Förskolorna ska arbeta medvetet och aktivt med språkutvecklande arbetssätt. Läroplanens målområde: Utveckling och lärande

● Uppfylls helt

Gemensamma riktlinjer för språkstöd har varit stöd och vägledning för utveckling av det praktiska arbetet och i samtal med föräldrar kring språkstöd. Den pedagogiska dokumentationen och portfolio synliggör barns lärande och intressen. Barnen kan se och reflektera över vad de gör och sin egen utveckling. Dokumentationen används också som underlag för utvärdering av verksamheten och i samverkan med föräldrar. Förskolorna har i hög utsträckning arbetar i linje med läroplanens målområde för utveckling och lärande. Satsning på gemensamt utvecklingsområde, tydliga mål, gemensamma riktlinjer och fortbildning kring språkutveckling har givit resultat i ökad medvetenhet hos personalen. Det har blivit tydligare för medarbetarna vad de skall inrikta sitt arbete på, för att utveckla barnens språk. Skolverkets självvärderingsverktyg BRUK har varit ett bra sätt att skatta vilka områden förskolorna behöver utveckla.

Den brist som påvisats av skolverkets inspektörer 2006/07 kring modersmålstöd är åtgärdad.

Kultur, möte med professionella utövare och eget skapande redovisas av förskolorna.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Inom varje förskoleområde skall en årlig ☒ kartläggning göras av vilka hemspråk/ modersmål som talas av barnen.	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Mallar som stöd för inventering och dokumentation har tagits fram. Inventeringen skall vara ett stöd för förskolornas arbete med utveckling av barnens språk. Fortsättningsvis föreslås en inventering per år under hösten i samband med att uppgifter lämnas till SCB.			
Vid inskolning och utvecklingssamtal, används ☒ blanketten "språksomäner" som underlag för hur språkstöd ska utformas för de barn som inte har svenska som modersmål.	2008-01-01	2008-12-31	

NÄMNDMÅL:

Förskolan ska följa och dokumentera barnens lärande och utveckling. Dokumentationen skall ge underlag till förskolans planering av verksamhet och utvecklingsarbete. Läroplanens målområde: Utveckling och lärande

 Uppfylls helt

Förskolorna dokumenterar barns lärande, utvecklingssamtal mm. De flesta barn har en egen portfoliopärm där barnets lärande och utveckling finns sparad och dokumenterat över tid. Den pedagogiska dokumentationen och portfolio synliggör barns lärande och intressen. Barnen kan se och reflektera över vad de gör och sin egen utveckling. Dokumentationen används också som underlag för utvärdering av verksamheten och i samverkan med föräldrar.

Internutbildning har skett i TRAS (tidig registrering av språkutveckling) -ett verktyg med kriterier för systematisk observation av förhållanden som har betydelse för språkutveckling.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Redovisning av dokumentationsverktyg (typ portfolio)	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Förskolorna dokumenterar sitt arbete. Den pedagogiska dokumentationen och portfolio synliggör barns lärande och intressen. Barnen kan se och reflektera över vad de gör och sin egen utveckling. Dokumentationen används också som underlag för utvärdering av verksamheten och i samverkan med föräldrar.

NÄMNDMÅL:

Rutiner och dokumentation för övergångar mellan förskolan och skolan ska finnas. Läroplanens målområde: Samverkan med förskoleklass, skola och fritidshem

 Uppfylls helt

Rutiner finns för övergång mellan förskola och skola lokalt vid varje förskola. En arbetsgrupp med representanter från förskolan och skolan har utarbetat förslag till gemensamma riktlinjer för samverkan vid övergång från förskolan till förskoleklass/skola. Riktlinjerna skall ses som ett stöd för förskolan och skolan i arbetet kring övergången. Föräldrarna uppger huvudsakligen att de är nöjda med samverkan kring övergång till förskoleklass. Förskolorna arbetar väl utifrån nämndens mål.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsgrupp tillsätts som utformar ☒ checklistor för övergång mellan förskolan och förskoleklass/skola	2008-01-01	2008-12-31	
Träffar mellan skolledare och förskoleområdeschefer för samtal och beslut ☒ om gemensamma rutiner. Frågeställningar: Hur görs föräldrar delaktiga, vad skall dokumenteras och lämnas över, Hur, När.	2008-01-01	2008-12-31	

NÄMNDMÅL:

Förskolan dokumenterar utvecklingssamtalen som en grund för samverkan med hemmet, kring det enskilda barnets utveckling. Läroplanens målområde: Förskolan och hem

Uppfylls helt

De förskoleområden som redovisat hur de använder dokumentation har funnit det användbart som stöd kring samverkan med hemmet. De redovisar även att de behöver fortsätta att utveckla metoderna. Gemensamma mallar inför samtal har varit användbart för såväl pedagoger som föräldrar. Det har givit en tydlig ram för vad som kan förväntas av innehållet i ett utvecklingssamtal. Då brukarundersökning och kvalitetsredovisningarna ger lite olika bild av nöjdhet med samverkan kan området behöva belysas och analyseras ytterligare. Förvaltningen bedömer att förskolornas samverkan med hemmet sker utifrån läroplanens intentioner och fungerar mycket väl även om det kan utvecklas.

NÄMNDMÅL:

Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) bör vara som mest 14 barn och för de äldre barnen (4-5 år) som mest 18 barn. Blandade barngrupper kan ha upp till 16 barn i grupp.

Uppfylls helt

Målet är till stora delar uppfyllt. Några få avvikelser har skett under period av året, trots ökat antal platssökande och osäkerhetsfaktorer i planering och byggnation. Dessutom har en förskola ombildats till privat och ingår inte längre i underlaget.

Vid mätning vid året slut fanns 3008 barn inskrivna i den kommunala förskolorna och fördelat på 211 barngrupper, en ökning med 200 barn och med 25 barngrupper sedan 2007. Fördelning av barn och grupper såg ut på följande sätt:

102 barngrupper med 1-3 åringar och ingen av dessa hade fler barn än 14.

86 barngrupper med 3-5 åringar varav 2 översteg 18 barn.

23 barngrupper med 1-5 åringar varav 2 översteg 16 barn

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	Period
Andel barngrupper (1-5 år) med fler än 16 barn. 	8 %	0 %	Årsredovisning 2008

NÄMNDMÅL:

Andelen förskollärare i förskolan ska öka.

 Uppfylls helt

Andelen förskollärare uppgår i genomsnitt till 41% men andelen varierar stort mellan förskolorna. Stadsdelen har haft en hög ambitionsnivå att öka en redan hög andel förskollärare, än mer. Tyvärr råder det brist på förskollärare, vilket gör det mycket svårt att rekrytera i den omfattning som önskas. Under rådande förhållanden har stadsdelen lyckats väl med att ha en hög andel förskollärare.

NÄMNDMÅL:

Stadsdelsnämnden ska erbjuda alla barn förskoleplats inom tre månader i enlighet med Stockholms stads platsgaranti.

 Uppfylls helt

Alla sökande har erbjudits förskoleplats i enlighet med Stockholms stads platsgaranti. Under året har 25 nya barngrupper tillskapats, varav 14 grupper genom ny fysisk tillbyggnad. Övriga grupper har tillskapats genom omorganisering och smärre justeringar av befintliga lokaler.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Tillskapa 15-20 nya barngrupper	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Under året har 25 nya barngrupper tillskapats.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:**2.3 Kvaliteten inom stadens omsorgsverksamheter ska öka - trygghet, värdighet och valfrihet ska präglade hela omsorgen**

● Uppfylls helt

Arbetet inom social omsorg har även under detta år varit inriktat på att införa och använda evidensbaserade metoder och strukturerade arbetssätt. I de brukarundersökningar som genomförts vid alla avdelningens enheter har både bemötande och insatser fått goda omdömen av brukarna och/eller deras företrädare. För att ytterligare öka tryggheten för brukarna har alla medarbetare vid utförarenheterna utbildats i Lex Sarah. Målet om att öka kvaliteten bedöms därför som uppnått.

Inom äldreomsorgen har kvalitetsarbetet fortsatt under 2008, bl.a. genom de utvecklingsprojekt som bedrivs i samverkan med landstinget och pensionärs- och frivilligorganisationerna och som finansieras med stimulansmedel från Socialstyrelsen. Tydliga kvalitetshöjningar har skett inom området kost och måltidsituationen genom nutritionsprojektet som leds av två dietister. Seniorhälsan på Fruängsgårdens och Trekantens servicehus med olika aktiviteter, social samvaro och kultur, är en mycket uppskattad verksamhet. Anhörigstödet har fortsatt att utvecklas och finansieras bl.a. via medel från länsstyrelsen. Kompetensutveckling inom ramen för Kravmärkt Yrkesroll har genomförts.

Beställarenheten har under 2008 fokuserat sin verksamhetsutveckling på att öka rättssäkerheten i handläggningen samt att successivt ta fram enhetliga rutiner.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Tak-över-huvudet- ● garantin (individ- och familjeomsorg)	100 %	100	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Alla som ansöker om tak över huvudet beviljas detta i enlighet med stadens tak-över-huvudet-garanti.				
● Antal hemlösa	3 081 st	3 231 st	minska	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Antalet hemlösa har minskat i staden men inte i stadsdelen beroende på att de flesta nya klienter på vuxenheten är hemlösa.				
Andel hemtjänst i egen ● regi som bedrivs enligt gällande avtal	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Av den årliga uppföljningen framgår att avtalet följs.				
Andel vård- och omsorgsboende i egen ● regi som bedrivs i enlighet med gällande avtal	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Av den årliga uppföljning framgår att avtalet följs.				
Andel omsorgspersonal ● med grundutbildning (äldreomsorg)	85 %	87 %	87 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Vårdpersonalen har också validerats och erbjudits kompetensutveckling inom Kravmärkt Yrkesroll.				
Antal nytillkomna ● omsorgslägenheter för vuxna inom staden (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	2	2	200 st	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Marieviks gruppbostad har byggts om under hösten så att den ska inrymma ytterligare en lägenhet. På grund av förseningar i ombyggnadsarbetena har inflyttning dock inte kunnat ske till årsskiftet så som det planerat, utan den nya hyresgästen kommer att flytta in i februari 2009. Då sker inflyttning också i den nya lägenheten i Årstadals gruppbostad.				

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal ej verkställda beslut enligt LSS eller SoL (stöd- och service till personer med funktionsnedsättning)	2 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Vid årsskiftet 2008-2009 fanns två icke-verkställda beslut. Ett av besluten, som avsåg kontaktperson enligt LSS, hade inte kunnat verkställas därför att brukaren har mycket speciella krav och behov. Det andra beslutet, om bostad med särskild service enligt SoL, har inte verkställts på grund av att brukaren tackat nej till de två erbjudanden om bostad som hittills lämnats.				
Andel upphandlad verksamhet som bedrivs i enlighet med gällande avtal (stöd- och service till personer med funktionsnedsättning)	100	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Årlig uppföljning sker av den verksamhet som drivs på entreprenad. Inga avvikelser har hittills konstaterats.				
Andel av utredningar inom loF, barn och unga där metoden BBIC används	0 %	50 %	50 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Utbildning i BBIC-metoden för samtliga socialsekreterare slutfördes i november 2008. Metoden började då implementeras men ingen BBIC-utredning hann slutföras under året.				
Andel av utredningar inom loF, socialpsykiatri där metoden DUR används	36,01 %	50 %	50 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: DUR-metoden infördes i stadsdelen under våren 2008. Målsättningen har därefter varit att göra DUR-utredningar i alla nya ärenden och vid omprövningar av beslut. Med tanke på att så kort tid förflutit sedan metoden började tillämpas bedöms utfallet vara gott.				
Andel individuella handlingsplaner inom loF, socialpsykiatri	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Handlingsplaner (genomförandeplaner) finns i alla ärenden inom socialpsykiatri där insatser beviljats.				

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel barn och unga i ● öppenvård (loF)	67,06 %	60 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Resurserna i den öppenvård som bedrivs i förvaltningens regi har ökat. Resurserna är idag fullt ut utnyttjade och situationen är sådan att prioriteringen utifrån behov är nödvändig.				
Andel vuxna i öppenvård ◆ (individ- och familjeomsorg)	54,55 %	60 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Av vuxnenhetens klienter har majoriteten beviljats insatser i förvaltningens egen eller köpt öppenvård, ibland i kombination med stödboende.				
Totalkonsumtion av ■ alkohol avseende ungdomar i år 9 och år 2 gymnasiet	4,17 lit	3,75 lit	-10 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Konsumtionen av 100% alkohol är 4,17 liter i åk 9 och år 2 på gymnasiet, sammanslaget enligt Stockholmsenkäten 2008. Mätningarna gjordes under vecka 10 vilket innebär att resultatet av förvaltningens preventiva arbete inte kan utläsas i mätningen.				
Antal ej verkställda beslut ● enligt LSS eller SoL (äldreomsorg)	0,1 %	0,25 %	minska	Årsredovisning 2008
Kommentar: Stadsdelens biståndshandläggare har arbetat aktivt med att följa upp och erbjuda insatser för dem som ej fått sina beslut verkställda inom tre månader.				
Antal genomförda ■ förebyggande hembesök	17 st	80 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Informationsfoldern Äldreomsorgen A-Ö med erbjudande om hembesök, kommer att skickas ut till alla äldre över 75 år i stadsdelen i februari 2009. Arbetet med hembesök har därför blivit senarelagt.				
Under 2008 har hembesök genomförts till par över 80 år. Äldrestöd har haft telefonkontakt med 101 par och genomfört 17 hembesök.				
Antal genomförda ● grundutbildningar	15 st	15 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Vårdpersonal har också erbjudits utbildningar inom ramen för Kravmärkt Yrkesroll.				

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Anhörigas upplevelse av hur anhörigstödet fungerar 	80	80 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Stödet till anhöriga följs upp genom anhörigstödsprojektet.				
Upplevelsen av maten och måltidssituationen 	74	80 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Enligt stadens brukarundersökning.				
Antal öppna dagverksamheter för äldre 	3 st	1 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Här ingår Seniorhälsan på Trekantens och Fruängsgårdens servicehus samt Antikträffen i Västertorp bl.a. med en matgrupp för äldre som har hemtjänst. Verksamheterna fungerar också som öppna mötesplatser.				
Antal verksamheter som drivs i samarbete med frivilligorganisationer 	7	7 st	öka	Årsredovisning 2008
Antal ej verkställda domar (stöd och service till personer med funktionsnedsättning) 	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Beställarenheten funktionsnedsättning har verkställt alla domar under året.				
Andel av utredningar där strukturerade metoder för utredning av missbruk används 	42,25 %	50 %	50 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: ASI används i alla nya ärenden där det finns en ansökan om vård och behandling. Successivt kompletteras redan pågående ärenden med ASI-utredningar. Under året har 90 ASI-utredningar gjorts.				
Sysselsättningsgraden bland personer med psykiska funktionsnedsättningar 	100 %	100 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
Kommentar: Alla inom socialpsykiatri som ansöker om bistånd i form av sysselsättning beviljas sådan.				

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal stadsdelsnämnder som erbjuder dagkollo för äldre	1 st	1 st	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Dagsutflykter har erbjudits till prioriterade målgrupper.				
Antal ej verkställda domar (äldreomsorg)	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Inom äldreomsorgen finns inga ej verkställda domar.				
Antal ej verkställda domar (individ- och familjeomsorg)	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Alla domar har verkställts under året inom individ- och familjeomsorgen.				
Antal ej verkställda beslut enligt SoL och LSS (individ- och familjeomsorg)	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Inga ej verkställda beslut finns vid individ- och familjeomsorgens enheter.				
Andelen nöjda omsorgstagare (äldreomsorg)	76	79 %	79 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Enligt stadens brukarundersökning. Undersökningen visar också att 86% av de äldre känner sig trygga på sitt vård- och omsorgsboende. 90% tycker att personalen har ett bra bemötande.				
Andel familjehem med grundutbildning	24,39 %	60 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentrar: Andelen familjehem med grundutbildning är låg, bl.a. beroende på att många placeringar görs i släktinghem som ofta saknar motivation att genomgå erbjuden utbildning. I andra fall gjordes placeringarna innan det fanns krav på utbildning för familjehemsföräldrar. Dessa familjehem, där placeringar ofta gjordes när barnen var i späda ålder, känner inget behov av att utbilda sig nu. Arbetet på att motivera familjehemmen till utbildning fortgår dock och under året har flertalet familjer deltagit i seminarier och annan utbildning som erbjudits via familjehemskonsulenter.				

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel som någon gång använt narkotika bland ungdomar i år 9 och år 2 i gymnasiet	19 %	16 %	-10%	Årsredovisning 2008

Kommentar: Andel ungdomar i åk 9 och år 2 på gymnasiet som någon gång använt narkotika uppgår till 19 % enligt Stockholmsenkäten 2008. Mätningarna gjordes under vecka 10 vilket innebär att resultaten av förvaltningens preventiva arbete under 2008 inte kan utläsas i mätningen.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
I samarbete med brand- och räddningsnämnden kontinuerligt genomföra informationsinsatser och förebyggande åtgärder för att förbättra brandskyddet för identifierade riskgrupper	2008-01-01	2010-12-31	

Stadsdelsnämnderna ska samverka i planering och utbyggnad av olika boendeformer för personer med psykiska funktionsnedsättningar

Kommentar: Ingen samverkan finns med andra stadsdelsnämnder, men inom förvaltningen arbetar en utvecklingsgrupp med frågor som rör boende för personer med psykisk funktionsnedsättning. Diskussioner förs med en fastighetsägare i stadsdelsområdet om upplåtelse av lokaler för utbyggnad av antalet socialpsykiatriska stödbostäder.

Genomföra insatser för att förbättra matkvaliteten och måltidsupplevelsen	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Kvalitetshöjningar har skett inom äldreomsorgens verksamheter. Nutritionsprojektet fortsätter under 2009.

Erbjuda alla över 75 år, som inte är beviljade annan insats, ett förebyggande hembesök i samarbete med landstinget	2008-01-01	2010-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: En informationsfolder planeras att skickas ut under februari till alla äldre över 75 år i stadsdelen med erbjudande om hembesök, om man så önskar.

Andelen timanställda i personalgrupperna ska minska	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Öppna dagverksamheter och träffpunkter ska erbjudas äldre	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<p>Kommentar: Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd finns öppna mötesplatser på de fyra servicehusen. På servicehusen Fruängsgården och Trekanten erbjuder "Seniorhälsan" olika aktiviteter, social samvaro och kultur. I stadsdelen finns också tre mötesplatser, Antikträffen i Västertorp samt Hövdingagården och Fenix i Aspudden, som bedrivs i samverkan med pensionärs- och frivilligorganisationer.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Alla boende på vård- och omsorgsboende har rätt till utevistelse 	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: De boende har erbjudits regelbunden utevistelse utifrån önskemål.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahålla vaktmästartjänster för äldre, "fixare", för alla som fyllt 75 år 	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: De äldre över 75 år har erbjudits vaktmästartjänster under året. Totalt har 266 insatser utförts, främst uppsättning av gardiner och byte av glödlampor.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Dagkollo ska erbjudas äldre 	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: Dagsutflykter har erbjudits till pensionärer som har begränsad möjlighet till utevistelse i ordinärt boende, pensionärer som bor i särskild boendeform, samt till anhörigvårdare tillsammans med vårdtagare.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Nya riktlinjer för biståndsbedömning införs (Äldreomsorg) 	2008-01-01	2009-12-31	
<p>Kommentar: Samtliga handläggare har deltagit i stadens utbildning avseende de nya riktlinjerna. Kvalitetsutvecklingsmöten hålls regelbundet där bland annat de nya riktlinjerna behandlas.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Hemtjänstpersonal ska erbjudas handledning 	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: Hemtjänstens personal har fått handledning av sjukgymnast i förflyttningsteknik genom projektet "Ergonomi i hemtjänsten".</p>			
<ul style="list-style-type: none"> Vård- och omsorgspersonal erbjuds grundutbildning 	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: Vård- och omsorgspersonal har erbjudits grundutbildning under året samt utbildning inom Kravmärkt Yrkesroll.</p>			

- Utveckla det förebyggande arbetet bland barn och ungdomar 2007-01-01 2010-12-31

Kommentar: Ungdomsstödet har under året genomfört fler uppdrag att arbeta med ART-metoden för att hjälpa barn och ungdomar med aggressivt beteende. I Kometgrupper har föräldrar fått pedagogisk och praktisk hjälp att bemöta sina "bråkiga" barn. Barn i missbruksmiljö har kunnat delta i Vågengrupper och barn som bevittnat våld i nära relationer har erbjudits individuella Trappansamtal. Familjer i behov av stöd har fått stödsamtal eller andra insatser från förvaltningens familjehandlare.

- Redovisa resultat av insatser för personer med missbruk och psykisk ohälsa 2008-01-01 2008-12-31

Kommentar: Utvärderingen av det tidigare samsjuklighetsprojekt (som nu permanentats) visar att insatsen boendestöd uppskattas av klienterna. Samtliga anser att den lett till förändring till det bättre och så gott som samtliga tycker att de får det stöd de behöver.

- Utveckla samarbetsformer med landstinget för personer med psykisk ohälsa och/eller missbruk 2007-01-01 2008-12-31

Kommentar:
 Beställarenheten funktionsnedsättning har flera olika samverkansgrupper med psykiatri sydväst och träffar allmänpsykiatriska öppenvårdsmottagningen regelbundet. Enheten deltar också i förtroenderåd med brukare och ledningen för psykosmottagningen samt är sammankallande i en arbetsgrupp tillsammans med den slutna psykiatriska vården vid Karolinska universitetssjukhuset, Huddinge. De socialpsykiatriska utförarenheterna samverkar också med landstinget om bl.a. kost och hälsa för brukarna.
 I samsjuklighetsteamet samarbetar personal från vuxenenheten och landstingets beroendemottagning. Teamet styrs av enhetschef på vuxenenheten, chefssjuksköterska på beroendemottagningen och enhetschef på Gröndals psykosmottagning styr verksamheten. Varannan vecka hålls gemensam behandlingskonferens mellan vuxenenheten och beroendemottagningen där alla personal deltar. Vid den del av konferensen som behandlar ärenden med samsjuklighet deltar även läkare och enhetschef från psykosmottagningen.

- Införa fler evidensbaserade metoder 2007-01-01 2008-12-31

Kommentar: I ärenden med missbruk används bl.a. ASI, inom socialpsykiatri används DUR och vid barn- och ungdomsenheten implementeras nu BBIC-metoden.

<p>Hyressättningen av bostäder för boende enligt LSS ska revideras så att tillgången till gemensamhetsutrymme beaktas</p>	2008-01-01	2008-12-31
<p>Kommentar: Förvaltningen avvaktar hyresnämndsprövning av ett stort antal ärenden från annan förvaltning innan förändring görs av hyressättning för befintliga bostäder. Vid nya uthyrningar beaktas gemensamhetsutrymmen.</p>		
<p>Utbyggnad och utveckling av variation i utbudet av boenden enligt LSS ska fortgå och intensifieras</p>	2008-01-01	2010-12-31
<p>Kommentar: Förvaltningen planerar för flera nya gruppboendestäder i nybyggnation i stadsdelsområdet under 2009-2010. I början av 2009 sker inflyttning i totalt två nya lägenheter i befintliga gruppboendestäder.</p>		
<p>Informera om möjligheter att välja utförare och boende</p>	2008-01-01	2010-12-31
<p>Kommentar: På de områden där valfrihet finns informeras brukarna om vad de kan välja på. Även inom övriga områden görs planering i samråd med den enskilde och hans eller hennes önskemål tillgodoses så långt det är möjligt.</p>		
<p>Genomföra kompetensutvecklingsinsatser, särskilt inom demensområdet</p>	2008-01-01	2010-12-31
<p>Kommentar: Äldreomsorgens personal har erbjudit utbildning i demens genom Kravmärkt Yrkesroll. Vid Beställarenheten deltar tre handläggare i en demensutbildning i äldreförvaltningens regi.</p>		
<p>Utveckla valfriheten inom äldreomsorgen</p>	2008-01-01	2010-12-31
<p>Kommentar: Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har tre boenden, Lingården och Ängsgården vid Fruängsgården samt Åsengården ingått i stadens entreprenadupphandling omfattande totalt 14 boenden. Verksamhetsövergången skedde under hösten. Biståndshandläggarna har informerat om möjligheten att välja utförare och boende. Handläggarna har också deltagit i stadens utbildningar inför valfrihetsmodellen inom vård- och omsorgsboende.</p>		

- Utveckling och behovsanpassning av vård- och omsorgsboenden ska fortgå

2007-01-01

2010-12-31

Kommentar:

Äldreboendeplaneringen sker i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö i regionen Västra Söderort. Under våren 2008 utvecklades verksamheten vid två hus inom Kastanjens servicehus. Lokalerna återlämnades till fastighetsägaren. Samtidigt flyttades demensboendet Vallmon på Kastanjen till det nya boendet Axcgården på Fruängsgården. En inventering av antal platser har genomförts. Bedömningen är att behoven kan tillgodoses inom regionen. Den tidigare planeringen gällande Kastanjens äldreboende och Axelsbergs servicehus har reviderats. Förslaget presenteras i särskilt ärende.

NÄMNDMÅL:
Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättningar ska öka.

- Uppfylls helt

Ombyggnad påbörjades under hösten 2008 av Marieviks och Årstadals gruppboendestäder med syfte att inrätta ytterligare en lägenhet i vardera gruppboendestaden. De nya lägenheterna kommer att vara klara för inflyttning under början av 2009. Planering för ytterligare gruppboendestäder i stadsområdet har pågått under året, bl.a. för en gruppboendestad i en ny fastighet vid Telefonplan där inflyttning beräknas kunna ske med början våren 2009.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen ska undersöka om fler lägenheter i gruppboendestad kan tillskapas genom ombyggnad av befintliga gruppboendestäder.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Genom den ombyggnad som under hösten 2008 genomförts av gruppboendestäderna Marievik och Årstadal tillskapas ytterligare en lägenhet i vardera gruppboendestaden. På grund av fördröjningar i ombyggnadsarbeten har inflyttning ej kunnat ske under 2008, utan de nya lägenheterna kan inte tas i bruk förrän i februari 2009.

NÄMNDMÅL:
Personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i samhällslivet.

- Uppfylls helt

Förvaltningen planerar för tillgänglighet i nybebyggelse, påtalar vilka enkelt avhjälpna hinder som finns, erbjuder insatser till enskilda som behöver det för att kunna delta i olika aktiviteter samt arbetar med att tillhandahålla lättillgänglig information.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Förvaltningen ska fortsätta erbjuda lättläst information till brukare.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Medarbetarna vid beställarenheten funktionsnedsättning fortsätter att skriva lättlästa utredningar och beslut.

NÄMNDMÅL:

Hemlösa ska erbjudas tak över huvudet samt hjälp och stöd att klara ett eget boende.

Uppfylls helt

Alla hemlösa som ansöker om tak över huvudet får det och erbjuds sedan insatser som syftar till att klara ett eget boende. Sedan februari 2008 driver förvaltningen ett eget stödboende för hemlösa vid Västertorps hotellhem.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Ett stödboende för hemlösa ska inrättas vid Västertorps hotellhem.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Stödboendet Valet startade den 1 mars 2009 på Västertorps hotellhem och inflyttning har sedan skett successivt under året. Vid årets slut disponeras 16 lägenheter, ytterligare fem lägenheter tillkommer under första halvåret 2009. Tre behandlingsassistenter arbetar på Valet. Beläggningen har varit nästan 100% under året.

NÄMNDMÅL:

Utredningarna inom individ- och familjeomsorgen ska genomföras enligt evidensbaserade metoder.

Uppfylls helt

Vuxenenheten använder ASI m.fl. metoder, socialpsykiatrien använder DUR-metoden och barn- och ungdomsenheten har börjat använda BBIC-metoden under december månad 2008.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Medarbetare vid barn- och ungdomsenheten ☒ ska utbilda sig i och börja genomföra utredningar enligt BBIC-metoden. Kommentar: Utbildningen i BBIC slutfördes i november 2008 och metoden har därefter börjat tillämpas vid utredningar.	2008-01-01	2008-12-31	
Fler utredningar vid vuxenenheten ska göras ☒ enligt strukturerade metoder, t.ex. ASI. Kommentar: ASI används i alla nya ärenden och gamla ärenden kompletteras successivt med ASI-utredningar när det är lämpligt.	2008-01-01	2008-12-31	
Fler utredningar inom socialpsykiatri ska ☒ göras enligt DUR-metoden. Kommentar: DUR-metoden infördes i staden under våren 2008. Målsättningen har därefter varit att göra DUR-utredningar i alla nya ärenden och vid omprövningar av beslut. Med tanke på att så kort tid förflutit sedan metoden började tillämpas bedöms utfallet vara gott.	2008-01-01	2008-12-31	

NÄMNDMÅL:

Alla som vill ha individuell plan enligt LSS ska få det.

Handlingsplaner eller genomförandeplaner ska finnas för alla insatser.

◆ Uppfylls delvis

Handlingsplaner finns i allt större utsträckning vid beställarenheterna och genomförandeplaner finns för de flesta insatser vid utförarenheterna. Information om individuell plan enligt LSS lämnas i alla nya ärenden och vid omprövningar av insatser vid beställarenheten funktionsnedsättning.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Alla brukare vid enheten för personer med ☒ funktionsnedsättning ska informeras om möjligheten att få individuell plan. Kommentar: Beställarenheten funktionsnedsättning lämnar information om möjlighet att ansöka om individuell plan i alla nya ärenden och när beslut om insatser omprövas.	2008-01-01	2008-12-31	

Handlingsplaner ska upprättas för alla som 2008-01-01 2008-12-31
 har försörjningsstöd eller andra insatser enligt SoL.

Kommentar:

De myndighetsutövande enheterna inom loF har under året arbetat med att upprätta och följa upp handlingsplaner/arbetsplaner för de insatser som beviljas. En enhet har genomfört internkontroll av handlingsplaner genom aktgranskning.

Genomförandeplan ska finnas för alla insatser 2008-01-01 2008-12-31
 enligt LSS.

Kommentar:

Alla utförarenheter har under året arbetat för att samtliga brukare ska ha en aktuell genomförandeplan. Vid några enheter är målet uppnått, medan det på andra ännu fattas planer för några brukare.

NÄMNDMÅL:

Förebyggande och tidiga insatser på hemmaplan till barn och ungdomar ska utvecklas.

Uppfylls helt

Målet är uppnått, bl.a. genom de olika projekt som genomförts under året (se nedan).

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen ska utarbeta och pröva ☒ metoder för att arbeta med barn i svåra vårdnadsstrider.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Research nationellt och internationellt är slutförd. Genomförandeplan för utbildning/insatser under år 2009 är klar.

NÄMNDMÅL:

Öppenvården för barn, unga och vuxna ska utvecklas.

Uppfylls helt

Förvaltningen driver projekt för att utveckla ungdomsstödet med en ungdomscoach som ger stöd till ungdomar som bor i träningslägenhet eller inackorderingsrum. Vuxenenhetens egen dagliga öppenvård arbetar med att få in mer strukturerade metoder och arbetssätt. Socialsekreterarna bedriver egna motiverande och stödjande samtal med stöd av handledning med kognitiv inriktning.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Ungdomsstödet ska utvecklas och byggas ut.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: En person har projektanställts på halvtid som ungdomscoach för ungdomar som är placerade i träningslägenheter eller hos inackorderingsfamiljer. Antalet träningslägenheter för ungdomar har utökats under året.

NÄMNDMÅL:

Fler personer med psykiska funktionshinder ska ha lämplig sysselsättning.

Uppfylls helt

Kravatten, som riktar sig till yngre personer med psykisk funktionsnedsättning, är fr.o.m. mars 2008 en del av förvaltningens ordinarie verksamhet. Inom ramen för Kravatten söks individuella lösningar i form av t.ex. praktikplatser för att brukarna ska få lämplig sysselsättning.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Samarbete ska sökas med	2008-01-01	2008-12-31	

frivilligorganisationer kring friskvårdssatsning inom socialpsykiatri.

Kommentar: Förvaltningen har i samråd med RSMH och IFS samt Gröndals psykosmottagning utarbetat förslag till friskvårdsprojekt inom socialpsykiatri.

NÄMNDMÅL:

Insatserna för personer med både missbruk och psykisk ohälsa ska utvecklas.

Uppfylls helt

Samsjuklighetsteamet, som tidigare med gott resultat bedrivits i projektform, har permanentats under året.

NÄMNDMÅL:

Stadsdelsnämnden ska erbjuda en vård och omsorg som präglas av rättsäkerhet, god kvalitet, trygghet, värdighet och ökad delaktighet.

Uppfylls helt

Brukarundersökningar har under 2008 genomförts vid alla utförarenheter och samtliga myndighetsutövande enheter inom avdelningen för social omsorg. Undersökningarna visar att brukarna i allmänhet är mycket nöjda både med bemötande och insatser.

Styrdokument för ledningssystem för kvalitet inom social omsorg kommer att utarbetas under 2009.

Brukarundersökningar har genomförts vid äldreomsorgens verksamheter.

Ett styrdokument för ledningssystem för kvalitet och säkerhet inom äldreomsorgen har utarbetats. Under 2008 har enheterna arbetat med att utveckla och systematisera kvalitetsarbetet.

Äldreomsorgen har granskats av stadens äldreomsorgsinspektör. Rapport väntas i slutet av januari 2009.

Fem ärenden har initierats av Patientnämnden. Dessa har utretts av MAS i samråd med respektive enhetschef. Elva klagomål/synpunkter från äldre och deras anhöriga har utretts på liknande sätt.

Länsstyrelsen och Socialstyrelsen har genomfört en granskning av tre demensboenden. Resultatet som kom under året har föranlett MAS och verksamhetschef att genomföra en utredning och föreslå en åtgärdsplan som beslutats av stadsdelsnämnden.

En viktig åtgärd som pågår är att säkerställa och utveckla dokumentationen i Vodok och ParaSol. En särskild dokumentationshandledare har anställts med uppdrag att leda och samordna utvecklingsarbetet.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☐ Fördjupade verksamhetsuppföljningar ska genomföras vid Liljeholmens gruppboendestäder och enheten för sysselsättning inom socialpsykiatri	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: En särskild verksamhetsuppföljning gjordes i början av året på den socialpsykiatriska verksamheten Tora. Enhetschefen för gruppboendestäderna har aktivt arbetat med både verksamhetsutveckling och verksamhetsuppföljning med stöd av förvaltningen. Brukarundersökningar har gjorts av staden centralt vid några gruppboendestäder inom stadsdelen. Förvaltningen har genomfört enkätundersökningar till antingen brukarna själva eller deras företrädare vid samtliga utförarenheter inom social omsorg.

☒ Brukarenkät ska genomföras vid alla myndighetsutövande enheter.	2008-01-01	2008-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Brukarenkät vid de myndighetsutövande enheterna har genomförts under året och redovisats för stadsdelsnämnden.

NÄMNDMÅL:
Måltidssituationen ska utvecklas och delaktigheten i matplaneringen öka.

● Uppfylls helt

Inom äldreomsorgen bedrivs ett nutritionsprojekt, som finansieras genom medel från Socialstyrelsen. Projektet leds av två dietister och syftar till att ge ökade kunskaper om kostens och måltidssituationens betydelse för de äldres hälsa och välbefinnande. Projektet har lett till kvalitetshöjningar inom äldreomsorgens verksamheter. Några konkreta exempel är; Frukostbuffén som serveras de boende på Axgårdens och Kastanjens sjukhem. Frukostbuffén har lett till att de boende numera äter större portioner av frukosten och mer varierat. Den fiberrika "Pajalagröten" som serveras har inneburit att bulk- och laxermedel minskat och den energirika yoghurtdrinken "sängfösaren" har minskat nattfastan. Rutiner har uppdaterats och informationsmaterial har tagits fram.

En av höjdpunkterna under 2008 för boende och personal på Fruängsgården var firandet av "Årets kock" den 28 januari med 3-rätterslunch. Pensionärer och anhöriga har också inbjudits till föreläsningar på servicehusen om "Bra mat för äldre". Dietisterna har haft föreläsningar för sjuksköterskor och vårdpersonal om "Kost för äldre".

På den öppna mötesplatsen Antikträffen har Hägerstens hemtjänst i samverkan med Café Droppen startat en matgrupp som vänder sig till äldre som behöver stöd, bra kost och sällskap vid måltiden. På servicehusen har de boende erbjudits att äta tillsammans i matgrupper.

På Kastanjens och Fruängsgårdens servicehus finns tillagningskök där de boendes mat lagas på plats. Sedan hösten 2008 har förvaltningen avtal med ny privat utförare. Mat har också levererats till Axelsbergs servicehus.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Utvecklas och samordnas genom ● nutritionsprojektet	2007-06-01	2009-12-31	

Kommentar: Nutritionsprojektet har fortsatt under 2008 enligt planeringen. Fortsätter under 2009.

NÄMNDMÅL:
Ökade möjligheter till utevistelse, öppna dagverksamheter och mötesplatser i samverkan med pensionärs- och frivilligorganisationerna ska utvecklas.

Uppfylls helt

På servicehusen och vård- och omsorgsboenden har de boende erbjudits regelbunden utevistelse. I servicehusens "grundkoncept" ingår promenadgrupp och grupp gymnastik som arbetsterapeut och sjukgymnast ansvarar för. På Trekantens och Fruängsgårdens servicehus finns också Seniorhälsan som under året erbjudit både boende och äldre över 65 år i stadsdelen olika aktiviteter, social samvaro och kultur.

Dagsutflykter som anordnats har också varit mycket uppskattade.

I mars flyttade mötesplatsen Antikträffen till nya lokaler tillsammans med Café Droppen. Invigning den 27 maj. Här samverkar Fenix, frivilliga pensionärer (Antikträffens vänner), Västertorps förtorenderåd och Röda Korset. Sammanlagt har det varit 1929 besök på Antikträffen under 2008. Genomförda utvecklingsmöten med föreningar och frivilliga har varit 8 stycken.

På Hövdingagården i Aspudden har pensionärsorganisationerna tillsammans med frivilligsamordnaren startat ett utvecklingsarbete för att öppna upp för fler aktiviteter.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Utvecklas och samordnas genom projektet ☒ "sociala innehållet"	2007-06-01	2009-12-31	

Kommentar:

"Seniorhälsan" har under året bedrivit verksamhet på Fruängsgårdens och Trekantens servicehus enligt planeringen. På Seniorhälsan erbjuds äldre över 65 år olika former av aktiviteter, social samvaro och kultur. Verksamheten har varit mycket uppskattad och fortsätter under 2009.

Mötesplatsen Antikträffen flyttade till nya lokaler med invigning i maj.

☒ Dagkollo ska erbjudas till prioriterade målgrupper inom äldreomsorgen.	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Dagsutflykter har erbjudits till pensionärer som har begränsade möjlighet till utevistelse i ordinärt boende och till äldre som bor i särskild boendeform. Anhörigvårdare tillsammans med vårdtagare har också erbjudits bussutflykt. 28 bussutflykter med 223 deltagarna har genomförts. Särskild rapport finns. Dagsutflykter fortsätter under 2009.

NÄMNDMÅL:
Vård- och omsorgsboendena ska kvalitetssäkra de förebyggande hälso-och sjukvårdsinsatserna.

● Uppfylls helt

Äldreomsorgen har under året erbjudit en god och säker hälso- och sjukvård. Arbetet med de förebyggande hälso- och sjukvårdsinsatserna, såsom fallprevention, nutrition och trycksårsprevention, har intensifierats och utvecklats vid servicehusen och vård- och omsorgsboendena. En extra uppföljning genomfördes under v. 19 för att ytterligare säkerställa arbetet. Den årliga uppföljning genomfördes v.38 av MAS. Helhetsbedömningen är en fortsatt positiv utveckling. Resultaten redovisas i en särskild rapport av MAS.

Avvikelser

Under året har det rapporterats in 1446 avvikelser till medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS).

663 rörde läkemedelshantering och innefattade framförallt uteblivna eller försenade läkemedel till vårdtagarna.

775 fallincidenter rapporterades. Av dessa ledde 213 till skada, 39 var frakturer och 174 var mindre skador såsom skrapår, bulor etc. 8 övriga avvikelser fanns, exempelvis felhantering av kateter och vårdtagare som försvunnit från enheten.

Externa avvikelser

Fyra avvikelser har skickats till olika sjukhus med synpunkter på brister och en avvikelse har inkommit från ett sjukhus. De externa avvikelserna rör i första hand brister i kommunikation som i sin tur leder till att någon form av negativ händelse eller risk för sådan uppstår för en patient.

Lex Maria och Lex Sarah

Ingen Lex Maria-anmälan har gjorts under året. Antalet Lex Sarah var 16.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
● Pilotprojekt för säker läkemedelshantering på Kastanjens sjukhem	2007-09-01	2009-12-31	

Kommentar: Läkemedelsgenomgång genomförs på boendena i samverkan med vårdcentralerna. Arbetet fortsätter under 2009.

● Prioriterade områden fallprevention, nutrition, trycksårsprevention, individuell utprovning av inkontinenshjälpmedel, samt rehabilitering	2007-01-01	2009-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: En åtgärdsplan har tagits fram för att intensifiera och förbättra det förebyggande hälso- och sjukvårdsarbetet vid enheterna. Gemensamma metoder finns. Arbetet fortsätter under 2009.

NÄMNDMÅL:
Hemtjänsten ska utvecklas för att kunna möta varje brukares individuella och specifika behov, så att fler kan bo kvar hemma.

● Uppfylls helt

Hemtjänsten håller en god kvalitet, vilket framkommer i de brukarundersökningar som genomförts. Verksamheten har även granskats av stadens äldreomsorgsinspektör. Rapport väntas i februari.

Både Hägerstens och Liljeholmens hemtjänst har verkat för att vårdtagare med omfattande behov och omvårdnad ska ha möjlighet att bo kvar i det egna hemmet. Ett utvecklingsarbete under året som fortsätter under 2009 är specialisering inom hemtjänsten.

Personalen har fått kompetensutveckling genom Kravmärkt Yrkesroll. Utbildningar har genomförts inom områdena demens, dokumentation, nutrition, ergonomi och geriatriska sjukdomar.

Arbetet med att utveckla den sociala dokumentationen och genomförandeplanerna i ParaSol, har fortsatt under året. Genom projektet "Ergonomi i hemtjänsten" har personal fått stöd i förflyttningsteknik av sjukgymnast. En sjukgymnast i varje hemtjänstgrupp har 2 ggr/v deltagit i praktiskt arbete med rådgivning till personal. Under året har sjukgymnasterna hållit 35 kurstillfällen med 118 deltagare. Projektet har lett till ökade kunskaper om förflyttningsteknik och hjälpmedel. Personalen har också via handledning i arbetssituationerna fått hjälp att omsätta kunskaperna i praktiken.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
● Pilotprojekt ska prövas inom hemtjänsten för säker nyckelhantering.	2007-09-01	2009-12-31	

Kommentar: Projekt med Nyckelfri hemtjänst inom Hägersten och Liljeholmens hemtjänst fortsätter.

NÄMNDMÅL:
Anhöriga till personer som har insatser inom äldreomsorgen ska veta att det finns olika former av stödåtgärder för dem när behov uppstår.

● Uppfylls helt

Stödet till anhöriga har fortsatt att utvecklas genom anhörigstödsprojektet. Anhöriga har erbjudits att delta i anhöriggrupper, individuella samtal av kurator, riktad dagsutflykt till anhöriga och föreläsningar.

En enkätundersökning har genomförts. Merparten av de anhöriga tycker att de får tillräckligt med information om de stödinsatser som stadsdelen erbjuder. Många anhöriga önskar mer egen tid, egen hälso- kontroll, stödsamtal och information från biståndshandläggaren. Särskild rapport finns. Riktad uppsökande verksamhet med hembesök till par över 80 år har genomförts.

"Gajden" har tagits fram av äldreomsorgen och är en sammanställning av olika stödformer som stadsdelen och frivilligorganisationerna erbjuder till anhöriga.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> Utvecklas och samordnas genom anhörigstödsprojektet 	2005-10-01	2009-12-31	

NÄMNDMÅL:

Samarbetet med landstinget ska förbättras för att öka tryggheten för de äldre.

● Uppfylls helt

Förvaltningen och vårdcentralerna inom stadsdelen Hägersten-Liljeholmen har under året haft regelbundna möten för informationsutbyte, diskussion kring gemensamma frågor och kring de utvecklingsprojekt som pågår, bl.a. gällande gemensam informationsfolder, läkemedelgenomgångar, förebyggande och uppsökande verksamhet samt anhörigstöd.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> Äldrelots drivs i samarbete med vårdcentralerna inom stadsdelen. 	2007-06-01	2009-12-31	

Kommentar: Stadsdelen har förändrat inriktningen av "Äldrelotsen" till en "Äldrestödsfunktion", som ger fördjupad information, råd och stöd till äldre, anhöriga och personal. Detta mot bakgrund av stadens gemensamma funktion "Äldre Direkt", som startade 1 juli.

<ul style="list-style-type: none"> Förebyggande hembesök genomförs av biståndshandläggare och distriktssköterska till äldre över 75 år. 	2008-01-01	2009-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Arbetet med förebyggande hembesök har senarelagts och startar under februari 2009.

NÄMNDMÅL:

Alkoholkonsumtionen bland ungdomar åk 9 samt år 2 gymnasiet ska minska

■ Uppfylls inte

Enligt mätning mars 2008 uppgår alkoholkonsumtionen bland ungdomar i åk 9 och år 2 på gymnasiet till 4,17 liter alkohol per år. Årsmålet för 2008 är 3,75 liter. Referensvärdet för mätningen har varit värden från Stockholmsenkäten 2006. Årets mätning genomfördes tidigt, v 10, vilket innebär att resultaten av förvaltningens preventiva arbete under 2008 inte kunnat utläsas vid denna mätning.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
2.4 Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare

● Uppfylls helt

Nämnden har i huvudsak uppfyllt de mål, aktiviteter och indikatorer som är kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och därmed bidragit till kommunfullmäktiges måluppfyllelse.

Med anledning av att driften av två äldreboenden övergått till privat anordnare och att omstruktureringar genomförts i verksamheterna uppgick antalet övertaliga till totalt 39 anställda.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Sjukfrånvaro	9,9 %	8,5 %	8 %	Årsredovisning 2008

Kommentar: Sjukfrånvaron vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning var i genomsnitt 9,9% under år 2008. Detta visar på en minskning i jämförelse med år 2007 då sjukfrånvaron var 10,2%. En betydande del av anställda som varit helt sjukskrivna har återkommit i arbete. Ett projekt vars syfte var att minska sjukfrånvaron har genomförts i samverkan med Arbetslivsresurs och de fackliga organisationerna.

Geom samverkan med bl a företagshälsovård och försäkringskassa har en kartläggning av arbetsförmågan hos medarbetare med hög sjukfrånvaro påbörjats. Riktade insatser har genomförts vid sju utvalda enheter med hög sjukfrånvaro och systematiska uppföljningsmöten med enhetscheferna avseende sjukfrånvaron har genomförts. Personalenheten har under år 2008 påbörjat ett arbete med att intervjua personal som uppvisar hög korttidsfrånvaro i syfte att hitta lösningar. Alla chefer har erbjudits information/utbildning i försäkringskassans nya rehabiliteringskedja.

● Medarbetarindex	59	59	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
-------------------	----	----	---------------	---------------------

Kommentar: Medarbetarna i Hägersten-Liljeholmens stadelsförvaltning ger ett godkänt betyg för arbetsförhållandena. Nöjd-Medarbetarindex(NMI) ligger på 59 alltså samma som för staden som helhet. Faktorn "medarbetarskap" får högsta betygindex(75). Indikatorerna visar att medarbetarna i hög grad tar egna initiativ för att lära sig mer, själv söker information de kan ha nytta av i arbetet och är intresserade av att ta ett större ansvar i sitt arbete. Medarbetarna medverkar också aktivt för att göra sin arbetsplats bättre.

● Frisknärvaro	25 %	25 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
----------------	------	------	---------------	---------------------

Kommentar: År 2008 är första året vi får siffror på frisknärvaron.

Andel chefer med chefskörkort	100 %	100 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
-------------------------------	-------	-------	---------------	---------------------

Kommentar: Chefskörkortet erbjuds alla som är nya som chefer.

Personalomsättning (extern)	9,1 %	9,1	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
-----------------------------	-------	-----	---------------	---------------------

Kommentar: År 2008 är första året vi har redovisat siffror på personalomsättningen

Personalomsättning (internt)	5 %	5	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
------------------------------	-----	---	---------------	---------------------

Kommentar: År 2008 är första året vi har redovisat siffror på personalomsättningen

NÄMNDMÅL:

Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser.

Uppfylls helt

Stadelsförvaltningen har inlett ett långsiktigt utvecklingsarbete för att stärka såväl medarbetare som ledare. Vilket framgår av nämndens olika aktiviteter för kompetensutveckling. En lokal överenskommelse gällande samverkan för Hägersten-Liljeholmens stadelsförvaltning arbetades fram under hösten 2008 genom en partsammansatt grupp. Representanter för förvaltningen och de fackliga organisationerna ska under första halvåret 2009 informera och utbilda chefer, skyddsombud. Medarbetarnas rätt till inflytande och delaktighet är en grundsten i överenskommelsen.

Äldreomsorgens chefer har deltagit i workshops för ledarskapsutveckling i samverkan med Riga, Vilnius, Liepaja och Lidingö stad. Ansökan planeras.

Två chefer inom äldreomsorgen har deltagit i äldreförvaltningens chefsutbildning som fortsätter under 2009.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Inom äldreomsorgen fortsätter kompetensprojektet Kravmärkt Yrkesroll.	2005-11-01	2008-12-31	
☒ Utbildning i demens, kost, IT och dokumentation ska prioriteras			

Kommentar: Kompetensutveckling har skett inom ramen för Kravmärkt Yrkesroll under 2008. Modellen Kravmärkt implementeras från 2009 i den ordinarie verksamheten. Fortsatta medel för kompetensutveckling har avsatts i äldreomsorgens utvecklingsprojekt, då kompetensstegens medel upphör 31 december 2008.

- Vård- och omsorgspersonal inom 2003-01-01 2008-12-31
 äldreomsorgen erbjuds grundutbildning.

Kommentar: Äldreomsorgens personal har erbjudits grundutbildning under året.

- Nya chefer ska erbjudas utbildning i 2008-01-01 2008-12-31
 chefskörkortet.

Kommentar: Nyanställda chefer erbjuds utbildning i chefskörkortet. Förvaltningen anmäler succesivt de chefer som nyanställs.

- Fortbildning av enhetschefer ska genomföras i 2005-01-01 2008-12-31
 förvaltningens eget Chefsforum.

Kommentar: Under 2008 har förvaltningens enhetschefer fått information om Försäkringskassans nya regler. Enhetscheferna har också erbjudits möjlighet till utbildning i Work related english.

I syfte att stärka chefs- och ledarskapet har gemensamma ledardagar/chefsforum genomförts vid 4 tillfällen under 2008, med inriktning på det hälsofrämjande ledarskapet samt ekonomi. Därutöver har stadsdelsdirektören inbjudit enhetscheferna till diskussion i mindre focusgrupper.

- Medarbetare inom förskolan ska erbjudas 2003-01-01 2008-12-31
 pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.

Kommentar: Under året har sju barnskötare deltagit i fortbildning till förskollärare.

NÄMNDMÅL:

Sjukfrånvaron ska minska med en procentenhet jämfört med 2007.

◆ Uppfylls delvis

Sjukfrånvaron har minskat från 10,4% (2007) till 9,9%. Att få ner sjukfrånvaron är den fråga som är högst prioriterad inom personalområdet. Alla aktiviteter som påbörjats börjar sakta men säkert ge resultat men det är en bit kvar till målet.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Genom samverkan med arbetslivsresurs, företagshälsovård och försäkringskassa kartlägga arbetsförmåga hos medarbetare med hög sjukfrånvaro.	2008-01-01	2008-11-01	

Kommentar: Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt med att sänka sjukfrånvaron i verksamheterna. Exempel på åtgärder som genomförts under året är projektet med Arbetslivsresurs. Dessutom har riktade insatser genomförts vid sju utvalda enheter med hög sjukfrånvaro, och systematiska uppföljningsmöten med enhetscheferna avseende sjukfrånvaron har genomförts. Intervjuer med påbörjats med personer som har en hög korttidsfrånvaro.

Ett pågående arbete.

☒ Utbilda stadsdelsförvaltningens chefer i rehabiliteringsprocessen.	2007-12-04	2008-01-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Enhetschefer, avdelningschefer och stadsdirektör har genomgått utbildning i stadens rehabiliteringsprocess.

☒ Cheferna ska utveckla det hälsofrämjande ledarskapet.	2008-01-01	2008-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Vid ledardagarna/Chefsforum 2008 har temat vid flertal tillfällen varit det hälsofrämjande ledarskapet.

NÄMNDMÅL:

Förvaltningen ska arbeta utifrån gemensamma värderingar.

Uppfylls helt

En gemensam värdegrund är utarbetad och implementeringen på arbetsplatserna har påbörjats.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Ta fram en gemensam värdegrund för förvaltningens arbete.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: En ny värdegrund arbetades fram under 2008 och ska implementeras i förvaltningen under 2009.

☒ Utbildning av chefer och medarbetare i gemensam värdegrund.	2008-01-01	2008-12-31	
---	------------	------------	--

KF:s INRIKTNINGSMÅL 3:
3. Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bidragit till måluppfyllelsen genom att minska administrationskostnaderna samt genom att sträva efter en hög måluppfyllelse inom beslutad budget. Nämndens mål har i allt väsentligt uppfyllts under året, vissa har dock inte uppfyllts inom beslutad budget. För att öka prognossäkerheten har enhetscheferna genomgått utbildning bl.a. i prognosmetodik. Avvikelsen för det ekonomiska utfallet för år 2008 uppgick till 2,9 promille efter resultatöverföring. Hyreskostnadernas andel av de totala kostnaderna för stadens verksamhet i egen regi har emellertid inte minskat under 2008. Det beror på att hyreskostnaderna för förskoleverksamhet i egen regi ökar till följd av den stora pågående utbyggnaden. De nya lokalerna har betydligt högre hyreskostnader än de befintliga.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
3.1 Budgeten ska vara i balans

● Uppfylls helt

Bokslutet för år 2008 redovisar ett nett underskott med 0,8 mnkr eller 0,6 promille av nämndens nettobudget. Efter resultatöverföring redovisas ett nettounderskott med 3,8 mnkr eller 2,9 promille. Prognossäkerheten har varit god och årsmålen har klarats med god marginal.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Nämndens □ budgetföljsamhet efter tekniska justeringar		100 %	100 % (inga avvikande årsmål på nämndnivå)	Årsredovisning 2008
Kommentar: Värden för utfallet rapporteras i av stadsledningskontoret.				
Nämndens ♦ budgetföljsamhet före tekniska justeringar (%)	100,3 %	100 %	100 % (inga avvikande årsmål på nämndnivå)	Årsredovisning 2008
Kommentar: Avvikelsen mot budget efter resultatöverföringar uppgick till 2,9 promille.				
Nämndens andel ● indikatorer med hög måluppfyllelse	72,86 %	72 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008

NÄMNDMÅL:
Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

Uppfylls helt

Nämndens mål har uppfyllts i allt väsentligt under året. Några har dock inte uppfyllts inom beslutad budget. Nämnden redovisar ett underskott med 0,8 mnkr före resultatöverföring och ett underskott med 3,8 mnkr (knappt 3 promille) efter resultatöverföring.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Utbildningar/information i budget- och uppföljningsfrågor samt intern kontroll.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Ekonomiavdelningen har under våren genomfört och utvärderat utbildningar i rapportverktygen ePortfolio/Webinfo och i internkontroll. Utbildningen i rapportverktygen var en fortsättning på den utbildning i prognosarbete som genomfördes i augusti 2007.

☒ Systemet för intern kontroll ska ses över och utvecklas.	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Nämnden tog beslut om uppdatering av system för intern kontroll i samband med tertialrapport 1 2008.

☒ Intern kontroll ska genomföras och dokumenteras inom samtliga enheter.	2008-01-01	2008-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Utbildning i intern kontroll har genomförts för chefer. Cheferna informerades om att intern kontroll ska genomföras och dokumenteras. Enheternas interna kontroll har följts upp i enlighet med internkontrollplan 2008. Risk- och väsentlighetsanalys har genomförts av enheterna. Resultatet har att beaktas i samband med framtagandet av internkontrollplan för 2009.

Analys av resultaträkning - Uppföljning av driftbudget
Utfall jämfört med bokslut för år 2008

(mnkr)	Budget			Utfall			Budget			Utfall		
	kostn.	kostn.	Diff.	intäkt.	intäkt.	Diff.	netto	netto	Diff.	netto	netto	Diff.
Nämnd- och förvaltningsadministration	49,2	46,2	3,0	-1,5	-2,1	0,6	47,7	44,0	3,7			
Individ- och familjeomsorg	127,2	140,2	13,0	-10,9	-14,2	3,3	116,3	126,0	-9,7			
<i>varav socialpsykiatri</i>	50,4	51,7	-1,3	-6,2	-6,8	0,6	44,2	44,9	-0,7			
Flyktingmottagande	4,6	4,4	0,2	0,0	0,0	0,0	4,6	4,4	0,2			
Stadsmiljöverksamhet	13,0	14,0	-1,0	0,0	-0,4	0,4	13,0	13,6	-0,6			
avskrivningar	1,9	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	1,9	0,0			
internräntor	2,8	2,2	0,6	0,0	0,0	0,0	2,8	2,2	0,6			
Förskoleverksamhet	384,0	376,5	7,5	-41,8	-40,6	-1,2	342,2	335,9	6,3			
Äldreomsorg	597,5	601,1	-3,6	-97,0	-88,9	-8,1	500,5	512,2	-11,7			
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	252,4	257,6	-5,2	-65,8	-70,0	4,2	186,6	187,6	-1,0			
Kultur- och föreningsverksamhet	20,3	18,6	1,7	-0,8	-1,8	1,0	19,5	16,8	2,7			
Arbetsmarknadsåtgärder	7,3	6,9	0,4	-4,0	-4,5	0,5	3,3	2,3	1,0			
Ekonomiskt bistånd	61,9	56,2	5,7	-1,4	-1,9	0,5	60,5	54,4	6,1			
<i>varav handläggare</i>	14,2	14,9	-0,7	0,0	-0,1	0,1	14,2	14,8	-0,6			
Övrig verksamhet	3,5	2,0	1,5	0,0	0,0	0,0	3,5	2,0	1,5			
Summa stadsdelsnämnd	1525,6	1527,7	-2,1	-223,2	-224,5	1,3	1302,4	1303,2	-0,8			
Uttag/avsättning resultatfond												-3,0
Summa efter resultatdisposition												-3,8

Administration

	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Nämnd och förvaltningsadministration	47,7	44,0	3,7
Summa verksamheten	47,7	44,0	3,7

Utfallet i årsredovisningen för år 2008 visar ett nettoöverskott med 3,7 mnkr jämfört med budget. Överskottet beror på ökade intäkter för sålda tjänster, minskade lönekostnader genom vakanshållning och lägre IT-kostnader.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Individ- och familjeomsorg	116,3	126,0	-9,7
Summa verksamheten	116,3	126,0	-9,7

Insatser för barn och ungdom, missbruksvård och socialpsykiatri visar ett nettounderskott med 9,7 mnkr jämfört med budget. Av detta avser dock 1,5 mnkr kostnader som boendestödet utfört åt äldreomsorgen vilket innebär att det reella underskottet är 8,2 mnkr samt att socialpsykiatrin visar ett överskott med 0,8 mnkr.

Barn- och ungdomsenheten visar ett nettounderskott med 4,6 mnkr vilket till största delen beror på insatser för ungdomar med en svår och sammansatt problematik där insatser inom förvaltningens egen öppenvård inte räckt till, jourplaceringar för barn med skyddsbehov samt mödrar i behov av skydd p g a familjevåld.

Vuxenenheten har överskridit budgeten med 3,6 mnkr. Det är härbärge/tak över huvudet, stödboende och behandling på institution som står för de stora kostnaderna. Kostnaderna för boende tenderar att öka trots stora satsningar på stödboende i egen regi.

Flyktingmottagande

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Flyktingmottagande	4,6	4,4	0,2
Summa verksamheten	4,6	4,4	0,2

Flyktingmottagandet visar ett nettoöverskott med 0,2 mnkr jämfört med budget vilket beror på minskat antal nyanlända flyktingar.

Stadsmiljöverksamhet och investeringar

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stadsmiljöverksamhet	13,0	13,6	-0,6
avskrivningar	1,9	1,9	0,0
internränta	2,8	2,2	0,6
Summa verksamheten	17,7	17,7	0,0

Årsredovisning 2008 för driftverksamheten visar ett nettounderskott 0,6 mnkr mot budget. Detta beror på kostnader inom akuta åtgärder t. ex säkerhetsåtgärd

i trappan och röjning av träd från lekplats. Kapitalkostnader visar ett överskott med 0,6 mnkr. Överskottet beror på en förskjutning i tidplanen för genomförandet av investeringar.

Investeringsplan

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Investeringar	4,5	4,4	0,1

Investeringsplanen visar 0,1 mnkr överskott. Ej förbrukade investeringsmedel för Sannadalsparken begärs ombudgeterade med 0,1 mnkr.

Förskoleverksamhet

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Förskola	342,2	335,9	6,3
Summa verksamheten	342,2	335,9	6,3

Verksamheten visar ett nettoöverskott med 6,3 mnkr före resultatdispositioner. Avvikelsen består av ett överskott inom förskoleverksamheten med 6,3 mnkr. Efter resultatdispositioner visar förskoleverksamheten ett nettoöverskott med 3,3 mnkr netto. Överskottet inom förskolan beror i huvudsak på volymökningen inom verksamheten.

Förskolornas resultatenheter förde över ett överskott från 2007 med 2,9 mnkr. Till 2009 överförs ett överskott om 5,9 mnkr vilket innebär en ökning av fonden med 3 mnkr. Ett förskoleområde förde över ett större underskott till 2008, underskottet har täckts under året. Ett förskoleområde har ett underskott 2008 som täcks av tidigare års överskott. Samtliga förskoleområden har ett överskott i fonden 2009.

Äldreomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Äldreomsorg	500,5	512,2	-11,7
Summa verksamheten	500,5	512,2	-11,7

Verksamheten redovisar ett nettounderskott på 11,7 mnkr före resultatdispositioner. Om hänsyn tas till att 2,9 mnkr är att hänföra till socialomsorg för bl.a. utförda hemtjänstinsatser blir det egentliga underskottet 8,8 mnkr varav 5,7 mnkr avser beställarenheten. Enhetens underskott förklaras av att den prognostiserade minskningen av behov av insatser för 2008 istället blev ett ökat behov av insatser under året. Inför 2008 budgeterades för 568 heldygnsplatser utfallet blev 591 heldygnsplatser, en ökning med 23

platser. Det förändrade ersättningssystemet inom vård- och omsorgsboende har inneburit ökade kostnader i samband med dödsfall och flytt mellan olika boenden, den beräknade kostnaden för perioden juli till och med december 2008 är 1,3 mkr. Även hemtjänstinsatser har ökat under 2008 vilket inneburit väsentligt ökade kostnader.

Kastanjens äldreboende visar ett underskott på 4,5 mkr varav 1,6 mkr avser kostnader i samband med avvecklingen av två huskroppar under första kvartalet 2008. Avvecklingen ledde också till intäktsbortfall. Nämnden begärde i tertialrapport 1 budgetjustering med 1,2 mkr för dessa avvecklingskostnader, som avslogs. Kastanjen har i genomsnitt haft 4 tomma servicehuslägenheter från april 2008. Verksamhetens kostnader har inte till fullo anpassats till de nya förutsättningarna.

Resultatenheterna visar sammanlagt ett underskott om 1 mkr. År 2008 fanns ett överskott om ca 1,4 mkr i resultatfonden. Ett överskott om ca 0,4 mkr avsätts i resultatfonden år 2009.

Övrig intäktsfinansierade verksamhet visar ett överskott på 0,5 mkr varav 0,4 avser Hägerstens hemtjänst.

Kostnader för övergång till entreprenad av hus B på Fruängsgården uppgick till 2,4 mkr mot budgeterade 3,4 mkr.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	186,6	187,6	-1,0
Summa verksamheten	186,6	187,6	-1,0

Verksamheten visar ett nettounderskott med 1,0 mkr före resultatöverföring. Till det ska det dock tillföras 5,3 mkr från äldreomsorgen för utförda hemtjänstinsatser m.m. vilket ger ett reellt underskott med 6,3 mkr. Efter resultatöverföring redovisas ett underskott med 1,2 mkr.

Orsaken till underskottet är främst att ett flertal personer beviljats mycket omfattande insatser i form av personlig assistans enligt LSS, men fått avslag av försäkringskassan på ansökan om LASS. Försäkringskassan har ändrat sina riktlinjer vid beräkning av vilka behov som ska ligga till grund för beslut. Flera av försäkringskassans beslut är överklagade till länsrätten men har ännu inte avgjorts. I övrigt kan konstateras att kostnaderna för insatserna hjälp i hemmet och ledsagning ökat kraftigt under året. Resultatenheterna visar ett sammantaget underskott motsvarande 0,2 mkr främst beroende på en vakant

plats på Klubbäckens barn- och ungdomsboende i slutet av året samt Glasade gångens anpassning av nya lokaler.

Kultur- och föreningsverksamhet

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Kultur- och föreningsverksamhet	19,5	16,8	2,7
Summa verksamheten	19,5	16,8	2,7

Utfallet visar ett överskott med 2,7 mnkr. Överskottet beror huvudsakligen på minskade kostnader för kollo och konsumentrådgivning samt minskade kostnader inom fritidsverksamheten samt ökade intäkter för lokaler. I kultur- och föreningsverksamheten ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för social omsorg), kolloverksamhet (förskoleavdelningen) samt kultur- och föreningsbidrag (sambandsplaneringsavdelningen). Överskottet inom kolloverksamheten beror på att antalet barn som varit på kollo blev färre än beräknat, alla barn som sökt kollo har fått plats.

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Arbetsmarknadsåtgärder	3,3	2,3	1,0
Summa verksamheten	3,3	2,3	1,0

Utfallet visar ett överskott med 1,0 mnkr. Avvikelsen beror på minskade nettokostnader med 0,9 mnkr för tomma OSA-platser genom sjukfrånvaro, deltagare har slutat eller varit deltidsanställda samt minskade kostnader med 0,1 mnkr för feriearbete.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Ekonomiskt bistånd	60,5	54,4	6,1
Summa verksamheten	60,5	54,4	6,1

Kostnader för ekonomiskt bistånd visar ett nettoöverskott med 6,1 mnkr. Minskningen av ekonomiskt bistånd bedöms bero på detaljerade arbetsplaner, noggranna uppföljningar, samverkan med bland annat förtroendeläkare samt individuella åtgärder utifrån arbetslinje.

Övrig verksamhet

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Övriga	3,5	2,0	1,5
Summa övriga verksamheter	3,5	2,0	1,5

Årsredovisning 2008 visar ett nettoöverskott med 1,5 mnkr jämfört med budget. Nämnden har reserverat 1,3 mnkr för att täcka nettounderskottet från de resultatenheter som avvecklades i verksamhetsplan 2008.

Utfall jämfört med prognos

	Netto				
	Prognos på årsutfall T1	Prognos på årsutfall T2	Utfall bokslut	Diff. T1/ bokslut	Diff. T2/ bokslut
Mnkr					
Nämnd- och förvaltningsadministration	47,2	46,2	44,0	-3,2	-2,2
Individ- och familjeomsorg	118,1	119,6	126,0	7,9	6,4
<i>varav socialpsykiatri</i>	44	43,1	44,9	0,9	1,8
Flyktingmottagande	5,3	4,6	4,4	-0,9	-0,2
Stadsmiljöverksamhet	13	13	13,6	0,6	0,6
avskrivningar	1,8	1,8	1,9	0,1	0,1
internräntor	2,3	2,3	2,2	-0,1	-0,1
Förskoleverksamhet	343,1	339,9	335,9	-7,2	-4,0
Äldreomsorg	514	507,4	512,2	-1,8	4,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	189,9	188,5	187,6	-2,3	-0,9
Kultur- och föreningsverksamhet	19,1	18	16,8	-2,3	-1,2
Arbetsmarknadsåtgärder	3,2	2,8	2,3	-0,9	-0,5
Ekonomiskt bistånd	53,7	52,4	54,4	0,7	2,0
<i>varav handläggare</i>	14,2	13,9	14,8	0,6	0,9
Övrig verksamhet	1,5	2,2	2,0	0,5	-0,2
Summa sdn	1312,20	1298,70	1303,17	-9,03	4,47

Administration

Nettokostnaderna har minskat med 3,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 2,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Förbättringen beror på minskade personalkostnader för vakanshållning samt ökade intäkter för sålda tjänster och återsökning av sjuklön från försäkringskassan.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnaden blev 7,9 mnkr högre än prognostiserat i tertialrapport 1 samt 6,4 mnkr högre än prognostiserat i tertialrapport 2. Skillnaderna beror bl a på ökat antal skyddsplaceringar för barn och ungdom samt ökade boendekostnader inom vuxenenheten.

Flyktingmottagande

Nettokostnaderna blev 0,9 mnkr bättre än beräknat i tertialrapport 1 och 0,2 mnkr bättre än beräknat i tertialrapport 2, skillnaden beror huvudsakligen på minskat antal flyktingar.

Stadsmiljöverksamhet

Nettokostnaderna har ökat med 0,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och 2. Försämringen beror på ökade kostnader för akuta säkerhets åtgärder i en trappa, röjning av träd från lekplats samt uppröjning av mark som använts som läger för hemlösa. Utfallet för kapitalkostnader är oförändrat jämfört med prognoserna i tertialrapport 2, men med en inbördes förskjutning så att kostnaderna för avskrivningar har ökat med 0,1 mnkr och kostnaderna för internränta har minskat med 0,1 mnkr.

Förskoleverksamhet

Nettokostnaderna har minskat med 7,2 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och med 4,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen beror på lägre kostnader inom resultatenheter. Att avvikelser mellan T1 och bokslut var större än mellan bokslut och T2 beror i huvudsak på att antalet prestationer blev lägre under hösten än vad som beräknats.

Äldreomsorg

I tertialrapport 1 prognostiserades ett nettoutfall på 514 mnkr. Vidtagna och planerade åtgärder, som minskning av personalkostnader genom bl.a. schemaändringar samt bedömningen av lägre behov av heldygnsomsorg gjorde att prognosen i tertialrapport 2 kunde sänkas till 507,2 mnkr. Ökningen av kostnader för fler heldygnsplatser under november och december samt ökade kostnader för hemtjänstinsatser bidrog till det faktiska utfallet blev 512,2 mnkr en ökning med 4,8 mnkr jämfört med tertialrapport 2.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nettokostnaden blev 2,3 mnkr lägre än beräknat i tertialrapport 1 samt 0,9 mnkr lägre än prognosen i tertialrapport 2. Avvikelsen beror framför allt på att de utförarenheter som inte är resultatenheter har haft lägre kostnader än beräknat.

Kultur- och föreningsverksamhet

Nettokostnaderna har minskat med 2,3 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 1,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen av nettokostnaderna beror på minskade kostnader för fritidsverksamhet och konsumentvägledning samt ökade intäkter för lokaler.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Nettokostnaderna blev 1,3 mnkr högre än beräknat i tertialrapport 1 samt 1,5 mnkr högre än beräknat i tertialrapport 2. Detta beror främst på högre kostnader för bl. a hotellboende samt förändringar på arbetsmarknaden under hösten.

Kostnads- och intäktsutveckling

Mnkr	Kostnader			Intäkter			Netto 2008	Netto 2007	Utv.
	Utfall 2008	Utfall 2007	Utv.	Utfall 2008	Utfall 2007	Utv.			
Nämnd- och förvaltningsadministration	46,2	57,7	-11,5	-2,1	-1,7	-0,4	44,0	55,9	-11,9
Individ- och familjeomsorg	140,2	139,0	1,2	-14,2	-15,7	1,5	126,0	123,3	2,7
<i>varav socialpsykiatri</i>	51,7	52,4	-0,8	-6,8	-8,4	1,6	44,9	44,1	0,8
Flyktingmottagande	4,4	7,9	-3,6	0,0	-0,1	0,1	4,4	7,8	-3,4
Stadsmiljöverksamhet	14,0	20,4	-6,4	-0,4	-7,8	7,4	13,6	12,6	0,9
avskrivningar	1,9	1,3	0,6	0,0	0,0	0,0	1,9	1,3	0,6
internräntor	2,2	1,8	0,4	0,0	0,0	0,0	2,2	1,8	0,4
Förskoleverksamhet	376,5	341,4	35,1	-40,6	-35,0	-5,6	335,9	306,4	29,5
Skolbarnsomsorg	0,0	27,3	-27,3	0,0	-7,3	0,0	0,0	20,1	-20,1
Grundskola	0,0	169,9	-169,9	0,0	-10,1	0,0	0,0	159,8	-159,8
Obligatorisk särskola	0,0	4,9	-4,9	0,0	-0,1	0,0	0,0	4,8	-4,8
Äldreomsorg	601,1	567,4	33,7	-88,9	-78,8	-10,1	512,2	488,6	23,6
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	257,6	246,9	10,7	-70,0	-71,1	1,1	187,6	175,7	11,8
Kultur- och föreningsverksamhet	18,6	17,0	1,6	-1,8	-0,6	-1,2	16,8	16,3	0,5
Arbetsmarknadsåtgärder	6,9	18,2	-11,4	-4,5	-11,6	7,0	2,3	6,7	-4,3
Ekonomiskt bistånd	56,2	62,4	-6,2	-1,9	-2,1	0,2	54,4	60,3	-6,0
<i>varav handläggare</i>	14,9	16,7	-1,8	-0,1	-0,6	0,5	14,8	16,1	-1,3
Övrig verksamhet	2,0	9,9	-7,9	0,0	-0,9	0,9	2,0	9,0	-7,0
Summa stadsdelsnämnd	1527,7	1693,3	-165,6	-224,5	-242,8	0,9	1303,2	1450,5	-147,3

(- minskade kostnader, ökade intäkter. + ökade kostnader, minskade intäkter)

Administration

Kostnaderna har minskat med 11,5 mnkr jämfört med år 2007. Minskningen beror på helårseffekt av sammanslagningen av Hägersten och Liljeholmen, minskade personalkostnader genom vakanshållning av tjänster och minskade IT-kostnader. Intäkterna har ökat med 0,4 mnkr jämfört med år 2007. Ökningen beror på sålda tjänster.

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna har ökat med 1,2 mnkr och intäkterna har minskat med 1,5 mnkr jämfört med år 2007. Intäktsminskningen beror främst på minskade intäkter från migrationsverket för insatser för ensam kommande ungdomar och familjeinsatser för personer utan uppehållstillstånd.

Flyktingmottagande

Kostnaderna har minskat med 3,6 mnkr och intäkterna har minskat med 0,1 mnkr jämfört med år 2007 vilket beror på minskat antal flyktingar.

Stadsmiljöverksamhet

Kostnaderna har minskat med 6,4 mnkr och intäkterna med 7,4 mnkr. Minskningen beror på att förvaltningen skötte barmarksrenhållning och vinterväghållning på vägar del av 2007 på uppdrag av Trafikkontoret. För detta fick förvaltningen intäkter från Trafikkontoret under 2007.

Förskoleverksamhet

Kostnaderna för förskoleverksamhet har ökat med 35,1 mnkr och intäkterna har ökat med 5,6 mnkr, jämfört med 2007. Förändringen beror i huvudsak på prestationsförändringar och kostnader för lönerörelsen.

Äldreomsorg

Kostnaderna har ökat med 33,7 mnkr och intäkterna har ökat med 10,1 mnkr jämfört med år 2007. Ökningen förklaras dels av ökade kostnader och intäkter för utvecklingsprojekt i huvudsak stimulansbidrag från Socialstyrelsen för att utveckla vården och omsorgen om äldre och medel från kompetensstegen och dels av ökade kostnader för ökat behov av heldygnsomsorg och hemtjänstinsatser.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna har ökat med 10,7 mnkr jämfört med år 2007. Intäkterna har minskat med 1,1 mnkr. Kostnadsökningen beror främst på ändrade LASS-regler hos försäkringskassan samt ökat behov av insatser som hjälp i hemmet och ledsagning. Intäktsminskningen beror främst på minskad ersättning från försäkringskassan.

Kultur- och föreningsverksamhet

Kostnaderna har ökat med 1,6 mnkr och intäkterna med 1,2 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på att kolloverksamheten har bytt verksamhetskod från förskola till kultur- och föreningsverksamhet fr.o.m. år 2008.

Arbetsmarknadsåtgärder

Kostnadsminskningen med 11,4 mnkr och intäktsminskningen med 7,0 inom arbetsmarknadsåtgärder beror främst på ändrade förutsättning för 2008 med införande av Jobbtorgen.

Ekonomiskt bistånd

Kostnader har minskat med 6,2 mnkr och intäkterna har minskat med 0,2 mnkr jämfört med år 2007. Minskningen bedöms bero på detaljerade arbetsplaner, noggranna uppföljningar, samverkan med bland annat förtroendeläkare samt individuella åtgärder utifrån arbetslinje. Intäktsminskningen beror bl a på färre återkrav.

Personalkostnadsutveckling

Mnkr	Utfall 2007	Utfall 2008	Förändr.
Nämnd- och förvaltningsadministration	38,0	31,9	-6,1
Individ- och familjeomsorg	65,1	67,8	2,7
Stadsmiljöverksamhet	1,8	1,2	-0,6
Förskoleverksamhet	254,3	279,9	25,6
Skolbarnsomsorg	20,0	0,0	-20,0
Grundskola	106,8	0,0	-106,8
Äldreomsorg	240,3	242,8	2,5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	133,8	139,2	5,4
Kultur- och föreningsverksamhet	6,9	5,4	-1,5
Arbetsmarknadsåtgärder	16,1	6,7	-9,4
Ekonomiskt bistånd	13,2	11,8	-1,4
Omstruktureringar	3,1	0,2	-2,9
	899,4	786,9	-112,5

Inom administrationen har personalkostnaderna minskat med 6,1 mnkr jämfört med 2007. Minskningen beror på helårseffekt av sammanslagningen av Hägersten och Liljeholmen samt vakanshållning och lägre IT-kostnader under året.

Inom individ- och familjeomsorgen har personalkostnaderna ökat med 2,7 mnkr och avser effekter av lönerörelsen samt ökade kostnader för familjehem.

Inom stadsmiljöverksamheten har personalkostnaderna minskat med 0,6 mnkr genom helårseffekt av sammanslagningen av Hägersten och Liljeholmen.

Inom förskoleverksamheten har personalkostnaderna ökat med 25,6 mnkr till följd av prestationsökningar och effekter av lönerörelsen.

Helårseffekten av överföringen av grundskola m.m. till utbildningsnämnden har minskat personalkostnaderna med 126,8 mnkr jämfört med bokslut för 2007.

Inom äldreomsorgen har personalkostnaderna ökat med 2,5 mnkr. Övergången av hus B på Fruängsgården till entreprenad fr.o.m. november 2008 förklarar den marginella ökningen av personalkostnaderna jämfört med år 2007 trots förhållandevis höga löneökningar i avtalet med Kommunal.

Inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning har personalkostnaderna ökat med 5,4 mnkr huvudsakligen till följd av löneökningar och ökade kostnader för familjehem.

Inom kultur- och föreningsverksamhet har personalkostnaderna minskat med 1,5 mnkr. Minskningen beror på att konsumentvägledning började köpas från annan förvaltning under året och verksamhetsövergången inom fritidsgårdarna.

Inom arbetsmarknadsåtgärder har personalkostnaderna minskat med 9,4 mnkr genom minskade arbetsmarknadsåtgärder.

Inom ekonomiskt bistånd har personalkostnaderna minskat med 1,4 mnkr som en helårseffekt av sammanslagningen av Hägersten och Liljeholmen.

Inom övrig verksamhet (omstrukturering) har personalkostnaderna minskat med 2,9 mnkr. Minskningen avser övertalighetskostnader m.m. i samband med sammanslagningen år 2007.

Omslutningsförändringar

Nämnden har under året beslutat om omslutningsökningar med totalt 174,7 mnkr. Dessa avser i huvudsak sålda platser inom äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning, egenavgifter m.m. inom äldreomsorg, stimulansbidrag samt kostnader och intäkter för olika projekt. En specifikation av omslutningsförändringarna finns i bilaga 3 Stadsledningskontorets blanketter.

Resultatenheter

Förskoleområden	Budget 2008	Resultat från 2007	Resultat 2008	I fond 2009
Västertorp	31 104	-74	87	13
Mälarhöjden	30 581	469	-1	468
Fruängen	26 723	11	884	895
Hägerstensåsen	25 378	1 236	141	1 377
Förskoleområde Axelsberg-Örnsberg	42 468	383	232	608
Aspudden, avvecklad VP 2008	0	-7	0	0
Gröndal	25 502	-514	589	75
Område Ekensberg-Aspudden	43 192	504	492	996
Midsommarkransen	42 389	179	712	891
Årstadal	28 868	679	-118	561
Summa förskoleverksamhet	296 205	2 866	3 018	5 884

Ett ackumulerat överskott med 2,9 mnkr fördes över från 2007. Till 2009 överförs ett överskott 5,9 mnkr vilket innebär en ökning av fonden med 3 mnkr under 2008. Ett förskoleområde förde över ett större underskott till 2008, underskottet har täckts under året. Ett förskoleområde har ett underskott 2008 som täcks av tidigare års överskott. Samtliga förskoleområden har ett överskott i fonden 2009.

Äldreomsorg	Budget 2008	Resultat från 2007	Resultat 2008	I fond 2009
Ängsgården, avvecklad VP 2008	0	499	0	0
Violen, avvecklad VP 2008	0	944	0	0
Fredrikagården, avvecklad VP 2008	0	863	0	0
Elingården, avvecklad VP 2008	0	346	0	0
Axgården	27 017	0	-832	-832
Trekantens servicehus	28336	0	-728	-728
Fruängsgården inkl. Ljusglimten	24202	1 320	61	1381
Liljeholmens hemtjänst	33 228	0	423	423
Rehabenheten	13815	160	37	197
Hägerstens hemtjänst, avvecklad VP 2008	0	-1 130	0	0
Axelsbergs servicehus, avvecklad VP 2008	0	-169	0	0
Summa äldreomsorg	126 598	2 833	-1 039	441

Resultatenheterna visar sammanlagt ett underskott om 1 mnkr. År 2008 fanns ett ackumulerat överskott om ca 2,8 mnkr i resultatfonden varav 1,4 mnkr hänförs till avvecklade resultatenheter i verksamhetsplan 2008 och som disponeras av nämnden under 2008. Ett överskott om ca 0,4 mnkr förs över i resultatfonden till år 2009.

Stöd och service till personer m. funktionsnedsättn.	Budget 2008	Resultat från 2007	Resultat 2008	I fond 2009
Liljeholmens gruppboende, avvecklad VP 2008	0	-1 395	0	
Liljeholmens dagliga verksamhet, avvecklad VP 2008	0	-1 219	0	
Glasade gångens dagliga verksamhet	10930	543	-535	8
Västertorps dagliga verksamhet	3247	157	87	244
Gruppboende i Hägersten	20854	646	366	1012
Klubbackens barn- och ungdomsboende	13 836	253	-127	126
Fruängens yrkesgrupp	1435	84	46	130
Summa	50302	-931	-163	1520

Ett ackumulerat underskott med 0,9 mnkr fördes över från 2007 för resultatenheterna inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

I det överförda resultatet ingår underskott med 2,6 mnkr för resultatenheter som avvecklades i verksamhetsplan 2008. Detta underskott belastar nämndens resultat 2008 och förs inte över till 2009. Medel för att täcka underskottet har avsatts i verksamhetsplan för 2008. Resultatöverföringen till 2009 överförs överskott 1,5 mnkr.

En mer detaljerad redovisning av resultatenheternas verksamhet och ekonomiska utfall finns under respektive enhets årsredovisning.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har ökat med 8,6 mnkr från årets ingående balans till 114,7 mnkr i årets utgående balans.

Anläggningstillgångarna har ökat med 5,3 mnkr, vilket beror på att anläggningar avseende både år 2007 och 2008 har aktiverats under året, då dessa låg som pågående ny-, till- och ombyggnadsprojekt vid förra bokslutet. Omsättningstillgångarna har totalt ökat med 6 mnkr där ökningen till största delen ligger i fordringar avseende Stimulansbidrag till förskola samt förutbetalda kostnader avseende hyror. Upplupna intäkter har däremot minskat med 1,5 mnkr på grund av att förvaltningen hade stora projekt periodiserade förra året där medel inkom under 2008.

På skuldsidan har de externa leverantörsskulderna minskat med 5,3 mnkr då förvaltningen förra året hade stora fakturor i leverantörsreskontran som avsåg projekt. De interna leverantörsskulderna mot andra förvaltningar i staden har minskat med 0,8 mnkr vilket kan förklaras med att förvaltningen saknar en hyresfaktura från Utbildningsförvaltningen på 0,7 mnkr, som istället hamnar under upplupna kostnader efter periodisering. Förutbetalda intäkter ser ut som om de minskat med 13,4 mnkr men i år har förvaltningen istället använt ett konto som heter skulder till staten när det är från staten intäkterna kommer. Denna skuld ser då ut som om den ökat med 12,2 mnkr, men bokföringsteknisk har den bara legat på annat konto förra året.

Investeringar

Årsutfallet för investeringsutgifterna visar ett överskott med 0,1 mnkr jämfört med investeringsplanen. Överskottet avser minskade utgifter med 0,1 mnkr för projektet Sannadalsparken. Arbetet med att ta fram ett program för upprustning av parken hann inte slutföras under 2008. Färdigt program kommer att finnas i början av 2009. Stadsdelsnämnden hemställer om att få ombudgetera oförbrukade investeringsmedel med 0,1 mnkr till 2009.

Under 2008 har etapp 2 av upprustning av Johannisdalsparken i Mälärhöjden genomförts. Upprustningen avslutas under 2009.

Med de medel som förvaltningen hade 2008 för mindre investeringar, totalt 2,0 mnkr, har fem trappor renoverats vid Mikrofonvägen/Prylvägen, Klensmedsvägen/Bäckvägen, Edsbergsgränd, Valutavägen och vid Bokbindarvägen för en sammanlagd kostnad om 1,5 mnkr. De fyra trappsystem har reparerats med att ny asfalt har lagts på vilplanen och nya räcken har monterats. Vidare har investeringar gjorts vid Mälärhöjdens centrum och en skyddsplantering av olika träd och buskar mot Essingeleden har utförts vid Nybodahöjden.

I parkleken "Lugnet" har skateboardanläggning samt komplettering av lekutrustning samt grillplats färdigställts. Dessa arbeten har bedrivits av Exploateringskontoret med grönkompensationspengar och färdigställts under 2008. Beläggning av parkvägar i "Lugnet" kommer att utföras 2009. Botvidsparken i Aspudden har haft kostnader för garantiskötsel under 2008.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inga försäljningar har skett under året.

Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden har inte haft några sådana projekt under året.

Ombudgeteringar

Nämnden begär att ej förbrukade investeringsmedel ombudgeteras till år 2009 med 0,1 mnkr. Medlen avser Sannadalsparken.

Medel för lokaländamål

Redovisning har gjorts på särskilda blanketter i bilaga 3 SLK blanketter

Övrigt

Förvaltningen har under hösten påbörjat anpassningen till övergången av fakturahantering och kassa m.m. till GSE i mars 2009. Berörda ekonomiprocesser har kartlagts och resultatet har legat till grund för planeringen i verksamhetsplan 2009. Information/utbildning till enhetschefer och andra berörda kommer att hållas den 12 februari 2009.

Förvaltningen har deltagit i ett pilotprojekt inför implementeringen av AGRESSO 5.5 och berörda medarbetare har genomgått utbildning i det uppgraderade systemet.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
3.2 Effektivitet och fokus på kärnverksamheterna

◆ Uppfylls delvis

Nämnden har i allt väsentligt uppfyllt de mål, aktiviteter och indikatorer som är kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och har därmed bidragit till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål.

Administrationens kostnader har minskat och nämnden arbetar för att hålla nere hyreskostnaderna. Under året har en kartläggning av elkostnaderna genomförts och i verksamhetsplanen för 2009 har elkostnaderna lagts ut på enheterna.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Administrationens andel ● av de totala kostnaderna	3,86 %	4 %	minska	Årsredovisning 2008

Kommentar: Förvaltningen har minskat administrationskostnaderna bl.a. genom de effektiviseringar som gjordes i samband med sammanslagningen av Hägersten och Liljeholmen. De fick helårseffekt under 2008.

Hyreskostnadernas andel ■ av de totala kostnaderna för stadens verksamhet i egen regi	11,3 %	6,4 %	minska	Årsredovisning 2008
--	--------	-------	--------	---------------------

Kommentar: I enlighet med definitionen görs beräkningen utifrån nettohyreskostnaderna för förskoleverksamhet och äldreomsorg i egen regi. Hyreskostnaderna för förskoleverksamhet i egen regi ökar till följd av den stora pågående utbyggnaden. De nya lokalerna har högre hyreskostnader än de befintliga.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska samverka för ett effektivt och flexibelt ● lokalutnyttjande för de pedagogiska verksamheterna	2008-01-01	2010-12-31	

Kommentar: Förskoleverksamhet finns i fyra av stadsdelens skolor. Skolverksamhet bedrivs även i stadsdelsnämndens lokaler.

NÄMNDMÅL:
Administrationns andel av de totala kostnaderna ska minska jämfört med 2007.

● Uppfylls helt

Kostnaderna för administrationen har minskat med 11,5 mnkr från 2007 till 2008. Minskningen beror bl.a. på helårseffekter av sammanslagningen av Hägerstens och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar.

NÄMNDMÅL:
Styrningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi ska vara tydlig.

● Uppfylls helt

I revisionskontorets årsrapport 2007 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd framgår att styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten var tillräcklig under 2007. Förutsättningarna påverkades av sammanslagningen av Hägerstens och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar, bl.a. försvårades prognosarbetet. Inför 2008 genomfördes planeringen i den nya förvaltningen och förutsättningarna för en tydlig styrning och uppföljning av verksamheten bedöms som goda. Arbetet pågår inom de utvecklingsområden som identifierats i revisionsrapporten, bl.a. har förvaltningen tagit fram ett reviderat system för intern kontroll som redovisades i samband med tertialrapport 1, ytterligare utbildningar i prognosarbete har genomförts och en gemensam värdegrund har tagits fram som ska implementeras under 2009. Den ekonomiska styrningen visar en nettoavvikelse mot budget efter resultatöverföringar som understiger 3 promille av nettobudgeten. Före resultatöverföring är avvikelsen 0,6 promille.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Intern kontroll ska genomföras och dokumenteras inom samtliga enheter.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Utbildning i intern kontroll har genomförts för chefer. Cheferna informerades om att intern kontroll ska genomföras och dokumenteras samt hur risk- och väsentlighetsanalys ska genomföras. Enheternas interna kontroll har följts upp i enlighet med internkontrollplan 2008. Granskningsbesök på enheter har genomförts under året. Arbetet inom enheterna har bestått av bl.a. aktgranskning inom ekonomiskt bistånd, dokumentgranskning inom beställarenheten funktionsnedsättning samt egenkontroll av livsmedelshantering.

- Risk- och väsentlighetsanalys ska genomföras 2008-01-01 2008-12-31
 årligen.

Kommentar: Utbildning i risk- och väsentlighetsanalys har genomförts med alla enhets- och avdelningschefer samt övriga nyckelpersoner under året. Risk- och väsentlighetsanalys har genomförts av enheterna och sammanställts av avdelningarna och förvaltningsledning i samband med framtagandet av verksamhetsplan 2009. Väsentliga och allvarliga risker har tagits med i internkontrollplanen för 2009.

Synpunkter och klagomål

Ekonomiavdelningen har låtit genomföra två enkätundersökningar. Den ena om kvaliteten på de utbildningsinsatser för enhetschefer och andra berörda och den andra om ekonomiavdelningens service till enheterna. Svaren visar att såväl kvaliteten på utbildningen som servicen har varit god under året.

Rutiner för hantering av synpunkter och klagomål finns vid alla enheter inom avdelningen för social omsorg. I de flesta fall kan eventuella problem klaras av inom enheten. Ibland vänder sig den enskilde till någon tillsynsmyndighet, vanligen länsstyrelsen. Förvaltningen utreder då klagomålen och redovisar dem till sociala delegationen, som sedan avger svar till länsstyrelsen.

Brukarnas synpunkter är viktiga för att utveckla och förbättra verksamheten. Inom äldreomsorgen åtgärdas brukarnas klagomål så snabbt som möjligt. Enheterna sammanställer årligen inkomna synpunkter och klagomål. Under 2008 har klagomålen och synpunkterna bl.a. rört utebliven eller försenad städning, fel varor vid handling, förseningar i överenskommen tid och bristande kontinuitet som handlar om att det kommer olika personal.

Vid Fruängsgårdens servicehus har man haft omfattande problem med larmet under året, såsom att larm ej nått personal, dålig hörbarhet m.m, vilket lett till många klagomål från de boende. Ny funktion av larm har köpts in och kommer att vara färdiginstallerat under första kvartalet 2009.

Vid beställarenheten-äldre har synpunkterna dels handlat om tillgängligheten vilket inneburit att enheten skärpt sina rutiner kring telefonmottagningen. Dels kring enhetens handläggning av uppföljningen av beslutade insatser. Enheten kommer därför att fokusera på utvecklingen av arbetet med uppföljningar under 2009.

Övrigt

Feriearbeten för ungdomar

Nämndens kostnader för feriearbeten för ungdomar uppgick till ca 300.000 kr. Inför sommaren 2008 inkom 240 ansökningar till de 50 platser som fanns i stadsdelsnämndens verksamheter.

Sommarkoloni

Nämndens mål att erbjuda alla barn i åldrar 9-16 år plats på kollo har uppfyllts. I Hägersten-Liljeholmens stadsdel bodde 2007 enligt USK statistik 4203 barn i åldern 9-16 år. Föregående år fanns det 4238 barn i samma ålder. Erbjudande om kolloplats har skickats till alla i målgruppen. Totalt har 409 barn sökt och erbjudits plats på kollo. De sökande bestod av 185 pojkar och 224 flickor. Av de sökande har 338 tackat ja (157 flickor och 181 pojkar). Så gott som samtliga barn som tackat ja till plats fick något av de alternativ de önskat. Antalet sökande som tackat ja har minskat något från föregående år, då 467 barn sökte och erbjöds plats och 427 tackade ja.

För inköp av kolloplatser avsattes i budget 1800 000 kr. Kostnaderna uppgick till 1 227 079 kr.

Flest kollodeltagare finns det med föräldrar som tjänar mer än 40 000 kr/mån (högsta avgiftsnivån) och minst från dem som tjänar 0-10 000 kronor/månad (lägsta avgiftsnivån).

Avgiftsnivå	Antal kollodeltagare
0-10 000 kr	28
10 001-20 000 kr	55
20 001-30 000 kr	99
30 001- 40 000 kr	31
40 001 kr -<	125

Hemlöshet

Nämnden har fått anslag med 1,2 mnkr som använts till att inrätta ett stödboende för hemlösa vid Västertorps hotellhem. Antalet hemlösa i stadsdelen har ökat under året till följd av att klienter ofta är hemlösa när de aktualiseras vid förvaltningen.

Ny vårdform inom psykiatri

Nämnden har fått anslag med totalt 1,465 mnkr till ny vårdform inom psykiatri. Av dessa har merparten använts till den socialpsykiatriska öppna verksamheten Kravatten, som vänder sig till unga personer med psykisk funktionsnedsättning och erbjuder bl.a. hjälp att hitta praktikplatser. En del av anslaget har inte hunnit användas utan periodiseras till 2009.

På Kravatten ges möjlighet till samvaro, studiecirkel och olika aktiviteter. En friskvårdscoach arbetar med individuellt stöd för att komma igång med och fortsätta med olika former av motion. Vidare finns möjlighet att få praktikplats och stöd på praktikplatsen. Den brukarundersökning som genomförts under 2008 visar på en mycket uppskattad verksamhet.

Förhoppningen att man skulle kunna tillskapa ett stödboende för unga med psykisk funktionsnedsättning har inte kunnat realiseras under året. En intresserad fastighetsägare finns, men den nuvarande hyresgästen har ännu inte velat släppa hyresavtalet. Förvaltningen hoppas att så kommer att ske under 2009.

Bilagor

- Bilaga 1 Uppföljning av jämställdhets- och mångfaldsplan
- Bilaga 2 Uppföljning av internkontrollplan 2008
- Bilaga 3 Stadledningskontorets blanketter vb08sdn22
- Bilaga 4 Nyckeltal SDN722_Årsredovisning 2008
- Bilaga 5 Uppföljning av kommunfullmäktiges uppdrag sdn22_1 2008
- Bilaga 6 Bokslut 2008 SR o SS
- Bilaga 7 Förskolans och ekonomisk bistånds nyckeltal 2008
- Bilaga 8 Stadsledningsskontorets rapport ub31a
- Bilaga 9 Årsredovisning 2008 sidan 1